

EASO praktinės gairės. Įrodymų vertinimas

EASO praktinių gairių rinkinys

2015 m. kovo mėn.

**Europe Direct – tai paslauga, padésianti Jums rasti atsakymus
į klausimus apie Europos Sąjungą**

Informacija teikiama nemokamai telefonu (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokestį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą *Europa* (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2016

Print	ISBN 978-92-9243-729-9	doi:10.2847/879444	BZ-02-15-050-LT-C
PDF	ISBN 978-92-9243-811-1	doi:10.2847/25119	BZ-02-15-050-LT-N

© Europos prieglobsčio paramos biuras, 2015

Nei EASO, nei jokie jo vardu veikiantys asmenys nėra atsakingi už tai, kaip naudojama šiame leidinyje pateikta informacija.

European Asylum Support Office

EASO praktinės gairės. Įrodymų vertinimas

EASO praktinių gairių rinkinys

2015 m. kovo mėn.

SUPPORT IS OUR MISSION

Šios praktinės gairės parengtos remiantis EASO kokybės matricos metodika. EASO norėtų padėti ES valstybių narių ir konsultacinės grupės (ją sudarė Europos Komisijos, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro (JTVPK) biuro ir Europos pabėgėlių ir tremtinių tarybos atstovai) ekspertams už jų aktyvų indėlį ir paramą rengiant šias praktines gaires.

Įžanga

Kodėl šios praktinės gairės buvo parengtos? EASO praktinės gairės „Įrodymų vertinimas“ parengtos kaip praktinis kontrolinis sąrašas ir trumpos rekomendacijos, kuriais Europos Sąjungos ir kitų šalių prieglobsčio prašymus nagrinėjantys specialistai (toliau – prašymus nagrinėjantys specialistai) gali remtis savo kasdiniame darbe. Gairės parengtos pagal atitinkamus teisinius reikalavimus, taip pat yra grindžiamos praktiniu požiūriu, taikytinu kasdiniame atsakingų pareigūnų darbe. Gairėmis siekiama bendrų standartų pagrindu suformuoti bendrą požiūrį į jų įgyvendinimą ir prisidedama prie bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) svarbiausio tikslo – užtikrinti, kad panašios bylos būtų nagrinėjamos panašiai.

Kaip šios praktinės gairės yra susijusios su kitomis EASO pagalbinėmis priemonėmis? Kaip ir apskritai visos EASO pagalbinės priemonės, įrodymų vertinimo praktinės gairės yra pagrįstos BEPS bendraisiais standartais. EASO misija – padėti valstybėms narėms, be kita ko, rengti bendrus mokymus, užtikrinti bendrą kokybę ir teikti bendrą informaciją apie kilmės valstybę. Šios gairės yra pagrįstos tokia pat struktūra ir turėtų būti vertinamos kaip papildančios kitas prieinamas priemones. Vienas iš pagrindinių dalykų, į kuriuos norėta atsižvelgti, buvo šios priemonės suderinamumas su kitomis priemonėmis, ypač su glaudžiai susijusiu EASO mokymo programos moduliu „Įrodymų vertinimas“. Tačiau šios gairės jokių būdu negali pakeisti pagrindinių mokymų, kuriems skirtas šis modulis. Modulis suteikia išsamių žinių bei įgūdžių ir padeda suformuoti požiūrį, o šia praktine priemone siekiama dar kartą pabrėžti nuoseklų turinį bei požiūrį ir padėti prašymus nagrinėjančiam specialistui vykdyti kasdienės užduotis.

Tai yra praktinės gairės, parengtos įgyvendinant EASO kokybės matricos procesą. Jos turėtų būti siejamos su kitomis anksčiau parengtomis ir būsimomis praktinėmis gairėmis, pavyzdžiui, su Asmeninių pokalbių praktinėmis gairėmis ir Ypatingų poreikių turinčių asmenų nustatymo praktine priemone.

Koks šių praktinių gairių turinys? Gairėse įrodymų vertinimas pateikiamas kaip struktūrinis metodas, atitinkantis EASO mokymo programą. Šis metodas yra taikytinas kiekviename prieglobsčio prašymo nagrinėjimo proceso etape. Gairės sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmoji skirta informacijos rinkimui, antroji susijusi su patikimumo vertinimu, o trečioji – su rizikos vertinimu. Gairėse daugiausia dėmesio skiriama patikimumo vertinimui. Rizikos vertinimas trumpai apžvelgiamas kaip tarpinis etapas pereinant prie tarptautinės apsaugos poreikio vertinimo baigiamojo etapo.

Kaip šios praktinės gairės buvo parengtos? Gairės su EASO pagalba parengė valstybių narių ekspertai. Naudingą indėlį įnešė konsultacinė grupė, kurios veikloje dalyvavo Europos Komisijos ir JTVPK biuro atstovai. Konsultacinės grupės pateikta medžiaga, tokia kaip JTVPK „Beyond proof: Credibility Assessment in EU Asylum Systems“ („Neapsiribojant įrodymais. Patikimumo vertinimas ES prieglobsčio sistemoje“) ir Vengrijos Helsinkio komiteto „Credibility Assessment in Asylum Procedures: Multidisciplinary Training Manual“ („Patikimumo vertinimas per prieglobsčio procedūras. Daugiadisciplinis mokymo vadovas“), buvo svarbūs informacijos šaltiniai rengiant šias praktines gaires. Po to dėl gairių buvo konsultuotasi su visomis valstybėmis narėmis, ir jos šias gaires priėmė. Tai bendrų praktinių žinių rezultatas, atspindintis bendrus standartus ir bendrą tikslą užtikrinti kokybiškas prieglobsčio procedūras.

Kas turėtų naudotis šiomis praktinėmis gairėmis? Šios gairės pirmiausia yra skirtos padėti prašymus nagrinėjantiems specialistams jų kasdiniame darbe. Laikoma, kad jos naudingos naujiems prašymus nagrinėjantiems specialistams, kuriems gali praversti papildomos rekomendacijos, susijusios su šiuo pagrindiniu jų darbo aspektu, taip pat daugelio metų patirtį turintiems prašymus nagrinėjantiems specialistams, kurie jomis gali naudotis, kai reikia prisiminti tam tikrus dalykus nagrinėjant konkrečias bylas. Be to, tai turėtų būti įsivertinimo ir kokybės kontrolės priemonė. Su nedideliais pakeitimais gairės gali būti taikomos kaip kokybės vertinimo priemonė; jos gali būti naudingos bet kuriai prieglobsčio procedūroje dalyvaujančiai šaliai.

Kaip šiomis praktinėmis gairėmis reikėtų naudotis? Siekta užtikrinti, kad šios gairės būtų kuo praktiškesnės. Gairės yra trijų tarpusavyje susijusių lygmenų. Pirmasis yra kontrolinis sąrašas, kuris suteikia galimybę iškart apžvelgti kiekvieno etapo – nuo informacijos rinkimo, įrodymų susiejimo su materialiniais faktais ir patikimumo vertinimo iki rizikos vertinimo – svarbius elementus. Antrajame lygmenyje pateikiamos trumpos rekomendacijos, kuriose paaiškinamas ir plačiau pristatomas kiekvienas kontrolinio sąrašo elementas. Trečiajame lygmenyje pateikiamos nuorodos į rekomendacijose paminėtas tarptautines, Europos Sąjungos ir nacionalines priemones. Lygmenys yra susieti hipersaitais, todėl lengva naudotis elektronine gairių versija. Be to, gairėse pateiktas šablonas, kuriuo galima naudotis vertinant konkrečią bylą.

Kaip šios praktinės gairės yra susijusios su nacionalinėmis teisės aktais ir praktika? Tai yra neprivaloma konvergencijos priemonė, kuri atspindi bendrus standartus ir palieka erdvės teisės aktų, rekomendacinių dokumentų ir praktikos įvairovei nacionaliniu lygmeniu. Kiekviena nacionalinė institucija tam tikrose gairių vietose gali nurodyti atitinkamus teisės aktus bei rekomendacinius dokumentus ir taip savo atsakingiems pareigūnams vienoje vietoje pateikti duomenų vertinimo rekomendacinius dokumentus.

EASO praktinės gairės. Įrodymų vertinimo kontrolinis sąrašas

Įrodymų vertinimo svarba

1 etapas. Informacijos rinkimas

- Nustatykite materialinius faktus
  - Materialinius faktus susiekite su pabėgėlio statuso taikymo nuostatomis
  - Materialinius faktus susiekite su papildomą apsaugą galinčio gauti asmens apibrėžties kriterijais
  - Atminkite, kad materialinių faktų nustatymas yra tęstinis procesas
- Rinkdami įrodymus taikykite įrodinėjimo naštos pasidalijimo **principą**
  - Patikrinkite, ar prieglobsčio prašytojas vykdo savo pareigą pagrįsti (prieglobsčio prašytojo prievolė įrodyti)
    - Ar prieglobsčio prašytojas nuoširdžiai siekė pateikti visus turimus pareiškimus ir dokumentus?
    - Ar visi duomenys buvo pateikti nedelsiant?
    - Ar prieglobsčio prašytojas sugebėjo tinkamai pagrįsti, kodėl trūksta patvirtinamųjų įrodymų?
  - Vykdykite prieglobsčio prašymą nagrinėjančio specialisto pareigą nagrinėti (prašymą nagrinėjančio specialisto prievolė iširti)
    - Informuokite prašytoją apie jo pareigas
    - Paprašykite paaiškinti neaiškius dalykus
    - Atkreipkite dėmesį į akivaizdžius neatitikimus, informacijos trūkumą, tikėtinumą problemas
    - Surinkite aktualią informaciją apie kilmės valstybę
    - Jei būtina, surinkite kitus įrodymus
    - Tinkamai elkitės su specialių procedūrinių poreikių turinčiais asmenimis
  - Jei taikoma, atsižvelkite į konkrečias pagrindimo taisykles (perkeltoji įrodinėjimo našta)
    - Ar taikytina PD 4 straipsnio 4 dalis (ankstesnis persekiojimas ar didelė žala arba tiesioginis grasinimas persekioti ar padaryti didelę žalą)?
    - Ar kilmės valstybė gali užtikrinti apsaugą?
    - Ar gali būti taikoma vidaus apsauga (dar vadinama galimybe persikelti šalies viduje)?
    - Ar taikytinos netaikymo nuostatos?
    - Ar prieglobsčio prašytojas atvyko iš saugios kilmės valstybės, kaip apibrėžta pagal jūsų nacionalinės teisės aktus?

- Rinkite su materialiniais faktais susijusius įrodymus
  - Rinkite prieglobsčio prašytojo pareiškimus
    - Apklausa
    - Pareiškimai raštu
  - Rinkite įrodymus iš kitų šaltinių
    - Dokumentai (pateikti prieglobsčio prašytojo)
    - Informacija apie kilmės valstybę (IKV)
    - Kiti įrodymai
      - Ekspertų ataskaitos
      - Išvados apie sveikatos ir psichologinę būklę
      - Kalbos analizės ataskaitos
      - Kitų asmenų pateikiama informacija (liudininkų parodymai)
      - Valstybės narės kompetentingų institucijų pateikiama informacija
      - Informacija iš kitų valstybių narių

2 etapas. Patikimumo vertinimas

- Įrodymus susiekite su kiekvienu materialiniu faktu
- Prieglobsčio prašytojo pareiškimus įvertinkite atsižvelgdami į patikimumo rodiklius
  - Padarykite išvadas dėl vidinio patikimumo
    - Ar informacija pakankamai išsami ir konkreti
    - Nuoseklumas
    - Elgsena neturėtų būti vertinama kaip vienas iš patikimumo rodiklių
  - Padarykite išvadas dėl išorinio patikimumo
    - Suderinamumas su IKV
    - Suderinamumas su visuotinai žinoma informacija
    - Suderinamumas su kitais įrodymais
  - Padarykite išvadas dėl tikėtimumo
- Įvertinkite dokumentus
  - Aktualumas
  - Egzistavimas
  - Turinys
  - Forma
  - Pobūdis
  - Autorius
- Įvertinkite duomenis apie sveikatos ir psichologinę būklę

- Atsižvelkite į individualius veiksnius ir aplinkybes, dėl kurių gali rasti iškraipymų
  - Su prašytoju susiję veiksniai
    - Atmintis
    - Patirtos traumos ir potrauminio streso sutrikimas
    - Kitos psichologinės ir sveikatos problemos
    - Amžius
    - Išsilavinimas
    - Kultūra, religija ir įsitikinimai
    - Seksualinė orientacija ir lytinė tapatybė (SOLT)
    - Lytis
  - Su prašymą nagrinėjančiu specialistu susiję veiksniai
    - Turėkite omenyje streso, darbo krūvio ir terminų poveikį
    - Turėkite omenyje poveikį, kurį lemia tai, kad tenka išklaudyti daug su prieglobsčiu susijusių pasakojimų
    - Venkite išankstinių nuostatų ir stereotipų
    - Savęs įvertinimo ir kontrolės svarba
  - Su pokalbio aplinkybėmis susiję veiksniai
- Nustatykite, kurie materialiniai faktai yra priimtini
  - Įvertinkite visus duomenis, susijusius su kiekvieno materialinio fakto visais aspektais
    - Įvertinkite, kurie faktai yra nustatyti (priimti) arba ne (atmesti)
    - Nustatykite, dėl kurių faktų dar turima abejonių
  - Taikykite PD 4 straipsnio 5 dalį tiems materialiniams faktams, dėl kurių dar turima abejonių (prieglobsčio prašytojo abejonės privilegija)

3 etapas. Rizikos vertinimas

- Įvertinkite pagrįstą persekiojimo baimę arba realų pavojų patirti didelę žalą
  - Taikykite PD 4 straipsnio 3 dalį
  - Atsižvelkite į ankstesnę persekiojimą ir patirtą didelę žalą ar tokių veiksmų nebuvimą
  - Taikykite įrodymo standartą

EASO praktinės gairės. Įrodymų vertinimo gairės

Įrodymų vertinimo svarba [grįžti]

Įrodymų vertinimą galima laikyti pagrindiniu būdu nustatant individualios bylos faktus nagrinėjant ir lyginant turimus įrodymus.

Paprastai įrodymų vertinimo sritis tarptautinėje teisėje nereguluojama. 1951 m. Ženevos konvencijoje nėra jokių konkrečių nuostatų, susijusių su įrodymų vertinimu. Tačiau tam tikros šios srities rekomendacijos buvo pateiktos JTVPK „Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovo pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso“ (perleista 2011 m.) 195–205 pastraipose ir JTVPK dokumente „Dėl įrodinėjimo naštos ir standartų nagrinėjant prašymus suteikti pabėgėlio statusą“ (1998).

Duomenų vertinimo srityje **Priskyrimo direktyva (PD)** yra pirmasis teisiškai įpareigojantis regioninio masto tarptautinis dokumentas, kuriuo nustatoma, kokius kriterijus prieglobsčio prašytojas turi atitikti, kad jam galėtų būti suteiktas pabėgėlio statusas ar kita tarptautinės apsaugos forma. Iš esmės PD remiamasi tarptautiniais ir Europos pabėgėlių ir žmogaus teisių dokumentais bei jurisprudencija.

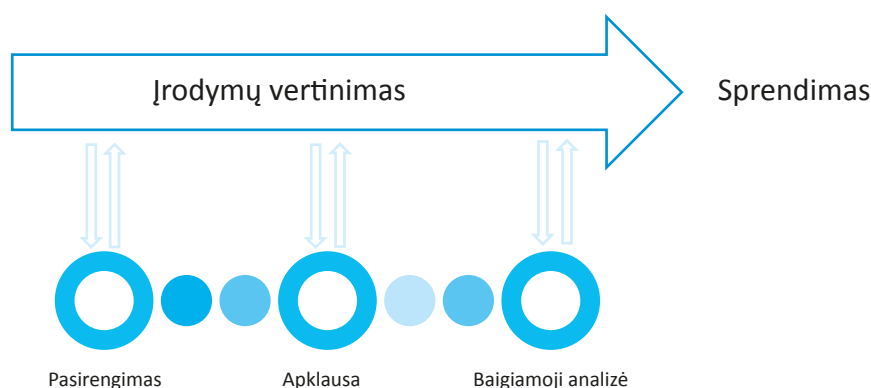
Tačiau Europos šalių teisinės tradicijos yra skirtingos, be to, skiriasi visa įrodymų vertinimo praktika. Jei vertindamos teisę į prieglobstį valstybės narės taiko panašias teises nuostatas, tačiau pateiktus įrodymus vertina skirtingai, tai nemaža tikimybė, kad jų išvados skirsis. Be to, prieglobsčio procedūros skiriasi nuo bet kurių kitų teisinių procedūrų, iš dalies dėl to, kad šioje srityje nėra įprastų būdų užtikrinti įrodymų objektyvumą, ir dėl to, kad priimami sprendimai gali turėti sunkių padarinių. Todėl, norint užtikrinti sąžiningą ir veiksmingą sprendimų priėmimo procesą, būtina nustatyti konkrečių procedūrinių normų reikalavimus, taikytinus įrodymų vertinimui prieglobsčio procedūros metu, ir tuos standartus žinoti.

Duomenų vertinimas yra metodika, kurią būtina turėti omenyje per visą prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procesą.

Šiose praktinėse gairėse pateikiamas trijų žingsnių įrodymų vertinimo metodas:

- 1 žingsnis – informacijos rinkimas;
- 2 žingsnis – patikimumo vertinimas;
- 3 žingsnis – rizikos vertinimas.

Prašymą nagrinėjantis specialistas tuos žingsnius taiko visuose prieglobsčio procedūros etapuose.

1 žingsnis. Informacijos rinkimas [grįžti]

1.1. Nustatykite materialinius faktus [grįžti]

Siekdamas įvertinti prašymą suteikti prieglobstį, prašymą nagrinėjantis specialistas turi nustatyti materialinius faktus.

Materialiniai faktai yra faktai, kurie yra tiesiogiai susiję su pabėgėlio (1951 m. Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalis ir PD 2 straipsnio d punktas) arba papildomą apsaugą galinčio gauti asmens (PD 2 straipsnio f punktas ir 15 straipsnis) apibrėžtimis ir yra priskirtini prašymo esmei. Paprastai nereikia daug dėmesio skirti smulkiems arba neesminiams faktams, kurie neturi įtakos pagrindiniams prašymo elementams.

Tinkamas materialinių faktų nustatymas yra labai svarbus tiek vertinant patikimumą, tiek atliekant rizikos vertinimus. Jei faktas nėra priskiriamas materialiniams faktams, tai į jį nebūtina atsižvelgti, nepaisant to, ar prašymą nagrinėjantis specialistas jį pripažįsta. Kai prašymą nagrinėjantis specialistas pripažįsta materialinį faktą, jis, remdamasis tuo faktu, gali įvertinti prieglobsčio suteikimo poreikį. Į materialinį faktą, kuris nepripažįstamas per patikimumo vertinimą, nėra atsižvelgiama ir per rizikos vertinimą. Išsami informacija apie patikimumą ir rizikos vertinimą pateikiama 2 ir 3 žingsnių aprašymuose.

Apie materialinių faktų nustatymą žr. šablona.

1.1.1. Materialinius faktus susiekite su pabėgėlio statuso taikymo nuostatomis [grįžti]

Pabėgėlio apibrėžties pagrindiniai elementai yra tokie:

- prieglobsčio prašytojas turi būti trečiosios valstybės pilietis, esantis ne savo kilmės valstybėje (arba asmuo be pilietybės, esantis už savo įprastos gyvenamosios valstybės ribų);
- prieglobsčio prašytojas turi turėti visiškai pagrįstą baimę būti persekiojamas;
- baimė būti persekiojamam turi būti susijusi su (numanoma) rase, religija, tautybe, politiniais įsitikinimais arba prieglobsčio prašytojo priklausymu tam tikrai socialinei grupei;
- prieglobsčio prašytojas negali arba dėl visiškai pagrįstos baimės nenori pasinaudoti kilmės valstybės apsauga;
- prieglobsčio prašytojas nėra priešasčių, dėl kurių nesuteikiamas pabėgėlio statusas.

1.1.2. Materialinius faktus susiekite su papildomos apsaugos suteikimo kriterijais [grįžti]

Kad asmuo galėtų pretenduoti į papildomą apsaugą, taikomos tokios sąlygos:

- prieglobsčio prašytojas turi būti trečiosios valstybės pilietis, esantis ne savo kilmės valstybėje (arba asmuo be pilietybės, esantis už savo įprastos gyvenamosios valstybės ribų);
- prieglobsčio prašytojas turi būti asmuo, kuris negali būti laikomas pabėgėliu;
- pagrįstai galima manyti, kad prieglobsčio prašytojui gali kilti realus pavojus patirti didelę žalą, kaip apibrėžta PD 15 straipsnyje;
- prieglobsčio prašytojas negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja naudotis kilmės valstybės apsauga;
- prieglobsčio prašytojas neturi būti išbrauktas iš asmenų, turinčių teisę į papildomą apsaugą.

1.1.3. Atminkite, kad materialinių faktų nustatymas yra tęstinis procesas [grįžti]

Pagrindinis principas – prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų būti plataus akiračio ir atsižvelgti į tai, kad nauji faktai gali paaiškėti visos procedūros metu.

Materialinių faktų nustatymas yra tęstinis procesas, kuris vyksta nuo tada, kai prieglobsčio prašytojas pateikia prašymą, iki tada, kai prašymą nagrinėjantis specialistas pradeda rizikos vertinimą.

Prašymą nagrinėjantis specialistas materialinius prašymo faktus nustato rengdamasis apklausai (iš pradžių turimos informacijos pagrindu), per apklausą ir nagrinėdamas pateiktus dokumentus bei duomenis, šeimos narių ar liudininkų pasakojimus arba informaciją apie kilmės valstybę.

Apie tai, kaip nustatomi materialiniai faktai, žr. šablona.

1.2. Rinkdami įrodymus taikykite pasidalijimo įrodinėjimo našta principą [grįžti]

Kai kreipiamasi dėl prieglobsčio suteikimo, pradedama nuo to, kad prieglobsčio prašytojas privalo įrodyti savo prašymo pagrįstumą. Tačiau, atsižvelgiant į prieglobsčio procedūros ypatybes, įrodinėjimo naštos klausimas tampa sudėtingesnis.

Įrodymų rinkimo procesui, skirtam nustatyti materialinius faktus, taikomi trys pagrindiniai principai:

- 1) prieglobsčio prašytojo pareiga pagrįsti (prieglobsčio prašytojo prievolė įrodyti);
- 2) atsakingo pareigūno pareiga atlikti tyrimą (atsakingo pareigūno prievolė ištirti);
- 3) konkrečios pagrindimo taisyklės (perkeltoji prievolė įrodyti).

1.2.1. Patikrinkite, ar prieglobsčio prašytojas vykdo savo pareigą pagrįsti (prieglobsčio prašytojo prievolė įrodyti) [grįžti]

Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų informuoti prašytoją apie jo prievolę įrodyti, t. y. apie įpareigojimą pateikti patikimą pareiškimą, pateikti visus turimus duomenis ir bendradarbiauti su prašymą nagrinėjančiomis institucijomis.

Pagal PD 4 straipsnio 1 dalį valstybės narės gali laikyti, kad prieglobsčio prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją prašymui suteikti prieglobstį pagrįsti. Tokia informacija yra prieglobsčio prašytojo pareiškimai ir visi jo turimi dokumentai, susiję su jo amžiumi, biografijos faktais, įskaitant atitinkamų giminaičių amžių ir biografijos faktus, su tapatybe, pilietybe (-ėmis), valstybe (-ėmis) ir vieta (-omis), kurioje (-iose) anksčiau gyveno, ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, kelionės dokumentais ir prašymo suteikti prieglobstį teikimo priežastimis (PD 4 straipsnio 2 dalis).

1.2.1.1. Ar prieglobsčio prašytojas nuoširdžiai siekė pateikti visus jo turimus pareiškimus ir dokumentus? [grįžti]

Prieglobsčio prašytojas prašymą nagrinėjančiam specialistui turėtų pateikti visus savo turimus įrodymus.

Šiuo atžvilgiu vertindamas prieglobsčio prašytojo elgesį (t. y. kokių įrodymų jis turėtų turėti arba turėtų sugebėti gauti), prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atsižvelgti į individualias ir bendrąsias bylos aplinkybes, tokias kaip prieinami būdai gauti įrodymų, prieglobsčio prašytojo fizinė ir (arba) psichinė sveikata, išsilavinimo lygis, padėtis kilmės valstybėje, šeiminiai ryšiai, kodėl ir kaip jis pabėgo iš šalies, atitinkami kilmės valstybės teisės aktai ir t. t.

1.2.1.2. Ar visi įrodymai pateikti nedelsiant? [grįžti]

Tikimasi, kad prieglobsčio prašytojas kuo greičiau pateiks visus turimus įrodymus. Tai turėtų padėti prašymą nagrinėjančiam specialistui laiku ir tinkamai nustatyti ir įvertinti visus materialinius bylos faktus. Atitiktis šiam įpareigojimui yra glaudžiai susijusi su institucijai taikoma pareiga informuoti prašytoją apie jo pareigas prieglobsčio procedūros metu, prieglobsčio prašytojui prieinamų įrodymų pateikimo būdus ir individualias bei bendrąsias bylos aplinkybes.

Praktiniu lygmeniu su prašytoju reikėtų aptarti, kuriuos įrodymus jis numato pateikti, ir susitarti dėl pagrįsto jų pateikimo laiko.

1.2.1.3. Ar prieglobsčio prašytojas sugebėjo tinkamai pagrįsti, kodėl trūksta duomenis patvirtinančių rašytinių įrodymų? [grįžti]

Prieglobsčio prašytojas gali nesugebėti pateikti kai kuriuos bylos faktus patvirtinančių rašytinių įrodymų. Prašymą nagrinėjantis specialistas turi įvertinti, ar prieglobsčio prašytojas tinkamai paaiškino, kodėl jis negali pateikti papildomų įrodymų. Prieglobsčio prašytojo pateiktas paaiškinimas turėtų būti įvertintas atsižvelgiant į individualias ir bendrąsias bylos aplinkybes, remiantis patikimumo rodikliais ir veiksniais, dėl kurių gali rasti iškraipymų (taip pat žr. 2.4 punkto nuostatas apie veiksnius, dėl kurių gali rasti iškraipymų).

1.2.2. Vykdykite prašymą nagrinėjančio pareigūno pareigą atlikti tyrimą (prašymą nagrinėjančio pareigūno pareigą atlikti tyrimą)

Prieglobsčio prašytojui turi būti suteikta galimybė pateikti visus materialinius faktus ir juos pagrindžiančius įrodymus. Sprendžiančioji institucija bendradarbiaudama su prieglobsčio prašytoju privalo nustatyti aktualią prieglobsčio prašymo informaciją. Kad būtų galima įvykdyti šią pareigą, prašymą nagrinėjantis specialistas privalo:

1.2.2.1. Informuoti prieglobsčio prašytoją apie jo pareigas [grįžti]

Prieglobsčio prašytojas turi būti informuotas apie savo pareigas prieglobsčio procedūros metu, įskaitant pareigą bendradarbiauti, taip pat pareigų nevykdymo padarinius. Pagal nacionalines procedūras informacija turėtų būti pateikta kuo anksčiau. Informacija turi būti lengvai suprantama ir pateikta ta kalba, kurią prieglobsčio prašytojas supranta arba turėtų lengvai suprasti. Pateikiamoje informacijoje turi būti nurodytas pagrįstas laikas, skirtas pareigų vykdymui. Prieglobsčio prašytojas taip pat turėtų gauti praktinę informaciją apie tai, kaip jis turėtų vykdyti pareigas pagal nacionalinės teisės aktus ir praktiką.

1.2.2.2. Paprašyti paaiškinti tai, kas neaišku [grįžti]

Bendradarbiaudamas su prieglobsčio prašytoju ir atsižvelgdamas į turimus įrodymus, į informaciją apie kilmės valstybę ir į galimus veiksnius, dėl kurių gali rastiškraipymų, prašymą nagrinėjantis specialistas privalo išsiaiškinti visus susijusius su prieglobsčio prašymu faktus (taip pat žr. 2.4 punkto nuostatas apie veiksnius, dėl kurių gali rastiškraipymų). Bylos vertinimas neturi būti pagrįstas aspektais, kurie prašymą nagrinėjančiam specialistui yra neaiškūs ir dėl kurių lieka erdvės prielaidoms, spekuliacijoms, spėjimui, nuojautai ar vidiniam jausmui.

1.2.2.3. Atkreipti dėmesį į akivaizdžius neatitikimus, informacijos trūkumą, tikėtino klausimus [grįžti]

Prieglobsčio prašytojo dėmesį reikėtų atkreipti į bet kokius neatitikimus, tikėtino problemas ir informacijos stoką; jam turėtų būti suteikta galimybė juos paaiškinti. Prašymą nagrinėjantis specialistas taip pat turėtų sutelkti dėmesį į priežastis, dėl kurių atsirado prieštaravimai, kad galėtų tinkamai įvertinti jų poveikį patikimumo vertinimui. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atsižvelgti į galimus iškreipiančius veiksnius (taip pat žr. 2.4 punkto nuostatas apie veiksnius, dėl kurių gali rastiškraipymų), kurie gali turėti įtakos prieglobsčio prašytojo pareiškimų nuoseklumui ir jo gebėjimui pateikti išsamią informaciją.

1.2.2.4. Gauti aktualią informaciją apie kilmės šalį [grįžti]

Siekdamas įvertinti bylą, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų gauti aktualią, tikslią ir atnaujintą informaciją apie kilmės valstybę. IKV turėtų būti kuo tikslesnė ir neapsiriboti bendra padėtimi kilmės valstybėje. Ji turėtų būti gaunama iš skirtingų šaltinių, tokių kaip nacionaliniai IKV padaliniai, EASO, JTVPK ir kitos atitinkamos žmogaus teisių organizacijos. IKV turėtų būti objektyvi ir renkama nešališkai (tokią informaciją renkantis asmuo neturėtų dėmesio sutelkti tik į tą IKV, kuria būtų paremtas tik neigiamas arba tik teigiamas sprendimas).

1.2.2.5. Gauti kitų įrodymų, jei taikoma [grįžti]

Siekiant įvertinti bylą, prašymą nagrinėjančiam specialistui pagal užimamas pareigas gali tekti pasirūpinti ir kitais įrodymais (taip pat žr. 1.3.2.3 skirsnį, kuriame kalbama apie kitus įrodymus).

1.2.2.6. Tinkamai elgtis su specialiu procedūrinių poreikių turinčiais asmenimis [grįžti]

Kad būtų galima veiksmingai pagrįsti prieglobsčio prašymą, kai kuriems prieglobsčio prašytojams gali prireikti specialių procedūrinių garantijų, be kita ko, dėl jų amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, negalios, rimtos ligos, psichikos sutrikimo arba dėl patirto kankinimo, išprievartavimo ar kitokio sunkios formos psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto. Per pagrįstą laikotarpį nuo prieglobsčio prašymo pateikimo valstybės narės įvertina, ar prieglobsčio prašytojui reikia specialių procedūrinių garantijų, ir, jei taip, jam suteikia reikiamą paramą.

Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į prašymą nagrinėjančio specialisto tiriamąjį vaidmenį bylose, susijusiose su specialių procedūrinių poreikių turinčiais asmenimis. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų rinkti aktualią informaciją, ypatingą dėmesį skirdamas specialioms prieglobsčio prašytojo poreikiams. Siekdamas tinkamai įvertinti

tokių aplinkybių poveikį konkrečiai bylai, prašymą nagrinėjantis specialistas gali pareikalauti ekspertų nuomonės (pvz., dėl psichikos sutrikimų, psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto padarinių ir t. t.). Prašymą nagrinėjantis specialistas specialių procedūrinių poreikių turinčiam prieglobsčio prašytojui turėtų suteikti pakankamai laiko pateikti informaciją, būtiną prieglobsčio prašymui pagrįsti, ir į tokius poreikius atsižvelgti per apklausą.

1.2.3. Jei taikoma, atsižvelkite į konkrečias pagrindimo taisykles (įrodinėjimo naštos pasidalijimas) [grįžti]

Kai prašymą nagrinėjantis specialistas teigia, kad vidaus persikėlimo alternatyva yra taikytina ar valstybė gali suteikti tinkamą apsaugą arba yra taikytinos netaikymo nuostatos, tai įrodinėjimo našta perkeliama prašymą nagrinėjančiam specialistui. Prievolė įrodyti taip pat perkeliama ir jei prieglobsčio prašytojas įrodo, kad jis jau patyrė persekiojimą ar didelę žalą arba tiesioginius grasinimus taip persekioti ar padaryti tokią žalą kilmės valstybėje. Be to, tam tikrose bylose (pvz., kai gali būti taikoma saugios kilmės valstybės samprata) prievolė įrodyti perkeliama prieglobsčio prašytojui.

1.2.3.1. Ar taikytina PD 4 straipsnio 4 dalis (ankstesnis persekiojimas ar didelė žala arba tiesioginis grasinimas persekioti ar padaryti didelę žalą)? [grįžti]

Nagrinėdamas faktus prašymą nagrinėjantis specialistas gali nustatyti, jog prieglobsčio prašytojas sugebėjo įrodyti, kad jis jau patyrė persekiojimą ar didelę žalą arba tiesioginius grasinimus persekioti ar padaryti tokią žalą kilmės šalyje. Tai būtų svarus argumentas, kad prieglobsčio prašytojo baimė būti persekiojamam ar patirti didelę žalą yra pagrįsta, nebent esama svaraus pagrindo manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą. Prašymą nagrinėjantis specialistas privalo įrodyti, kad svarus pagrindas taip manyti egzistuoja.

1.2.3.2. Ar apsauga gali būti užtikrinta kilmės šalyje? [grįžti]

Prieglobsčio prašytojas turi pagrįsti savo prašymą (persekiojimo ar didelės žalos pavojus, jei jis grįžtų į kilmės valstybę), o pareiga įrodyti, kad apsauga gali būti suteikta kilmės valstybėje (priešinga nuostata), tenka prašymą nagrinėjančiam specialistui.

Siekdamas patvirtinti, kad apsauga prieinama kilmės šalyje, prašymą nagrinėjantis specialistas materialinių prieglobsčio prašymo faktų nustatymo etape turėtų nustatyti, ar prieglobsčio prašytojas mėgino užsitikrinti atitinkamų institucijų ar subjektų apsaugą; jei nemėgino, tai kodėl; kokių institucijų ar subjektų apsaugą siekė užsitikrinti; kokie buvo tokių veiksmų rezultatai ir ar apsauga yra prieinama, veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio (PD 7 straipsnis).

1.2.3.3. Ar gali būti taikoma vidaus apsauga (dar žinoma kaip vidinio persikėlimo alternatyva)? [grįžti]

Jei tai numatyta nacionalinėje teisėje, prašymą nagrinėjantis specialistas gali patvirtinti, kad vidaus apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos gali būti veiksmingai suteikta prieglobsčio prašytojui tam tikroje kilmės valstybės dalyje. Tokiomis aplinkybėmis prašymą nagrinėjantis specialistas privalo įrodyti, kad į tam tikrą kilmės valstybės dalį prieglobsčio prašytojas gali saugiai ir teisėtai nuvykti, joje gali būti priimtas ir tikėtis joje įsikurti (PD 8 straipsnis).

Kad pagrįstų tokią išvadą, prašymą nagrinėjantis specialistas, nustatydamas materialinius faktus, atsižvelgia į toje šalies dalyje vyraujančias bendrąsias aplinkybes ir į asmenines prieglobsčio prašytojo aplinkybes. Jis užtikrina, kad tiksli naujausia informacija tiek apie bendrąją padėtį šalyje, tiek apie padėtį konkrečiame tos šalies saugiam regione būtų gaunama iš atitinkamų šaltinių, tokių kaip JTVPK ir EASO.

Kai persekioja ar didelę žalą daro valstybė ar jos atstovai, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų daryti prielaidą, kad veiksminga vidaus apsauga prieglobsčio prašytojui neprieinama.

Kai prieglobsčio prašytojas yra nelydimas nepilnametis, prašymą nagrinėjantis specialistas, nagrinėdamas, ar veiksminga apsauga suteikiama, turėtų įvertinti, ar egzistuoja geriausiai nelydimo nepilnamečio interesus atitinkanti tinkama priežiūra ir globa.

1.2.3.4. Ar tarptautinė apsauga gali būti nesuteikta? [grįžti]

Materialinių faktų nustatymo etape (prieš faktų nagrinėjimą) prašymą nagrinėjantis specialistas gali nustatyti priežastis, dėl kurių prieglobsčio prašytojui gali būti nesuteiktas prieglobstis.

Jei prašymą nagrinėjantis specialistas mano, kad prieglobsčio prašytojui reikėtų atsisakyti suteikti apsaugą dėl to, kad yra pagrindo jos nesuteikti, jis privalo tai pagrįsti pagal PD 12 straipsnį ir PD 17 straipsnį.

Apsaugos nesuteikimas turi būti pagrįstas aiškiais ir patikimais duomenimis. Prieglobsčio prašytojui turi būti suteikta galimybė pamėginti paneigti duomenis, kuriais grindžiamas sprendimas nesuteikti prieglobsčio.

1.2.3.5. Ar prieglobsčio prašytojas atvyko iš saugios kilmės valstybės, kaip apibrėžta pagal jų su nacionalinės teisės aktus? [grįžti]

Kai kurios valstybės narės nustatė saugios kilmės valstybės sampratą ir tam tikras šalis apibrėžė kaip saugias kilmės valstybes pagal savo nacionalinės teisės aktus. Priklausomai nuo nacionalinių teisės aktų ir jų taikymo praktikos, jei prieglobsčio prašytojas yra iš tokios šalies, prašymą nagrinėjantis specialistas gali daryti prielaidą, kad ji yra saugi prieglobsčio prašytojui, nebent prieglobsčio prašytojas pateikia kontrargumentų. Kai šalis priskiriama saugioms valstybėms, tai nereiškia, kad kiekvienas tos šalies pilietis yra visiškai saugus.

Tuo atveju, kai prieglobsčio prašytojas pateikia argumentų ir yra rimtas pagrindas manyti, kad atitinkama šalis būtų jam nėra saugi, nebegali būti laikoma, kad toje šalyje jis yra saugus. Remiantis nacionaliniais rekomendaciniais dokumentais ir praktika, prašymą nagrinėjantis specialistas prieglobsčio prašytojui turėtų suteikti galimybę pateikti tokių kontrargumentų ir, be kita ko, prieglobsčio prašytoją atitinkamai informuoti ir aptarti tai per apklausą.

1.3. Rinkite su materialiniais faktais susijusius įrodymus [grįžti]

Prašymą nagrinėjantis specialistas nagrinėja ir tiria turimus įrodymus, o prireikus prašo pateikti papildomus duomenis, kurie gali būti pagrįstai pateikti (pavyzdžiui, žiniasklaidos ataskaitas, duomenis apie sveikatos būklę ir t. t.).

Siekdamas užtikrinti kokybišką sprendimų priėmimą ir padėti prieglobsčio prašytojui, prašymą nagrinėjantis specialistas turi išsamiai išnagrinėti visus pateiktus įrodymus ir prieglobsčio prašytojui suteikti galimybę pateikti bet kokius materialinius faktus pagrindžiančius įrodymus.

Visi įrodymai turėtų būti renkami, kad būtų patenkinti PD 4 straipsnio 3 dalies reikalavimai. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų būti tikras, kad supranta visų prieglobsčio prašytojo pateiktų įrodymų, pagrindžiančių jo pateikto prieglobsčio prašymą aktualumą.

Net kai prieglobsčio prašytojas nuoširdžiai siekia pateikti visus paaiškinimus bei turimus dokumentus ir pateikia tinkamą paaiškinimą, kodėl jis negalėjo pateikti tam tikrų įrodymų, tam tikromis aplinkybėmis prašymą nagrinėjantis specialistas gali manyti, kad būtina papildoma informacija, siekiant išsiaiškinti visus aktualius bylos faktus. Papildoma informacija galėtų būti gaunama iš papildomų prieglobsčio prašytojo ar jo šeimos narių paaiškinimų, ekspertų nuomonių, naujų rašytinių įrodymų, tikslesnės informacijos apie kilmės valstybę ir t. t. Nacionalinės teisės aktais ir rekomendaciniais dokumentais gali būti nustatyta, per kiek laiko turi būti surinkta papildoma informacija.

Pripažįstama, kad dažnai prieglobsčio prašytojai savo teiginių negali pagrįsti nepriklausomais dokumentais ar kitokiais įrodymais. Pavyzdžiui, gali būti logistinių ar su saugumu susijusių sunkumų iš kilmės valstybės gauti oficialių dokumentų originalus. Tačiau bet kokia pateikiama informacija gali labai padėti prašymą nagrinėjančiam specialistui vertinti bendrą prieglobsčio prašymo patikimumą.

1.3.1. Rinkite prieglobsčio prašytojo paaiškinimus [grįžti]

Paprastai prieglobsčio prašytojo asmeniniai liudijimai yra svarbiausi, o kartais – vieninteliai įrodymai. Įrodymai gali būti teikiami įvairiais būdais, įskaitant apklausas ar paaiškinimus raštu, arba abiem būdais.

1.3.1.1. Apklauso [grįžti]

Dažniausiai apklausa bus pagrindinis prašymą vertinančio specialisto įrodymų šaltinis. Todėl labai svarbu, kad apklausa būtų atliekama taip, kad prieglobsčio prašytojas pateiktų kokybiškų įrodymų.

Rekomendacijas, kaip kokybiškai atlikti apklausas, galima rasti [EASO apklausų praktinėse gairėse](#).

1.3.1.2. Paaiškinimai raštu [grįžti]

Gali būti aplinkybių, kai paaiškinimai raštu priimami kaip papildomi prašymą pagrindžiantys įrodymai. Jei pridedami paaiškinimų raštu priimtumo nustatymo nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai, tai juos galite rasti [čia](#).

1.3.2. Rinkite įrodymus iš kitų šaltinių [grįžti]

Be savo liudijimų, pateikiamų per apklausą ir (arba) paaiškinimuose raštu, prieglobsčio prašytojai taip pat gali pateikti įvairių papildomų patvirtinamųjų duomenų.

Toliau rasite rekomendacijas dėl dažniausiai pasitaikančių pateikiamų įrodymų rūšių ir kaip tokius įrodymus reikėtų tvarkyti. Rinkdamas įrodymus iš kitų šaltinių, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų būti atsargus ir laikytis konfidencialumo taisyklių.

1.3.2.1. Prieglobsčio prašytojo pateikiami dokumentai [grįžti]

Bet koks dokumentas, kurį prieglobsčio prašytojas pateikia kaip jo prašymą patvirtinančius duomenis, turi būti išsamiai išnagrinėtas. Prašymą nagrinėjantis specialistas pirmiausia turėtų užtikrinti, kad jis žino, kokie dokumentai pateikiami ir kiek jie aktualūs prašymui. Be to, kai įmanoma, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų gauti informaciją, susijusią su bet kokių pateikiamų dokumentų (pvz., arešto orderių, teismo šaukimų) visuotinai priimtu turiniu ir forma. Tokie duomenys gali būti gauti renkant atitinkamą informaciją apie kilmės šalį.

Be to, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų sužinoti, kaip prieglobsčio prašytojas gavo pateiktus dokumentus. Jei prieglobsčio prašytojas pateikia dokumentą, kurio įprastomis sąlygomis jis negalėtų gauti, tai gali turėti įtakos tam, ar prašymą nagrinėjantis specialistas remsis tokiu dokumentu kaip vienu iš prašymą pagrindžiančių įrodymų. Jei prieglobsčio prašytojas gavo dokumentus, kurių jis, kaip manoma, neturėtų turėti, jam turėtų būti suteikta galimybė paaiškinti, kaip jam pavyko tokius dokumentus gauti.

Reikėtų patikrinti, ar pasuose yra atvykimo ar išvykimo spaudai, vizos, grįžimą į kilmės valstybę patvirtinantys duomenys ir t. t., kad būtų galima patvirtinti tiek prieglobsčio prašytojo imigracijos istoriją, tiek prieglobsčio prašytojo pasakojimą apie įvykius patikimumo vertinimo tikslais.

Jei yra galimybė, atitinkamas ekspertas gali ištirti dokumentus, kad įvertintų, ar jie yra tikri, arba tai, ar yra įrodymų, kad jie yra suklastoti. Jei nustatoma, kad dokumentai yra suklastoti, prieglobsčio prašytojui turėtų būti suteikta galimybė paaiškinti, kaip jis juos gavo.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai, padedantys nustatyti, ar turi būti pateikti dokumentų originalai, ar priimtinos ir kopijos, tokius dokumentus galite rasti [čia](#).

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai, padedantys nustatyti, ar vertimais turi pasirūpinti prieglobsčio prašytojas, ar valstybės narės kompetentinga institucija, tokius dokumentus galite rasti [čia](#).

1.3.2.2. Informacija apie kilmės valstybę (IKV) [grįžti]

Kokybiška IKV yra labai svarbi sprendimų priėmimo procese. Prašymą nagrinėjantis specialistas turi būti tikras, kad jo turima informacija yra aktuali, tiksli bei atnaujinta ir kad ji gauta iš įvairių šaltinių. Tokie šaltiniai gali būti nacionaliniai IKV padaliniai, EASO, JTVPK ir kitos atitinkamos žmogaus teisių organizacijos.

Jei informacijos nėra, prašymą nagrinėjančiam specialistui gali tekti prašyti ar ieškoti su prašymu susijusios informacijos.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai, kaip gauti IKV, juos galite rasti [čia](#).

1.3.2.3. Kiti įrodymai [grįžti]

- **Ekspertų ataskaitos [grįžti]**

Be to, prašymą nagrinėjantys pareigūnai gali pasinaudoti įvairiomis ekspertų ataskaitomis, kurios jiems padėtų sprendimų priėmimo procese. Tokias ataskaitas gali pateikti pats prieglobsčio prašytojas arba tu gali pasirinkti sprendžiančioji institucija.

Prieglobsčio prašytojai gali norėti remtis ekspertų ataskaitomis, kuriose pateikiama informacija apie jų kultūrinę patirtį, padėtį šalyje ar kitus su prašymu susijusius klausimus. Tokios ataskaitos gali būti ypač naudingos, kai nėra IKV iš kitų šaltinių arba kai tokia IKV yra per daug neapibrėžta ar per daug bendro pobūdžio.

Tačiau tai nereiškia, kad tokios ataskaitos turėtų būti priimtos taip pat, kaip IKV. prašymą nagrinėjantys specialistai turi nuspręsti, kiek svarbios bus tokios ataskaitos vertinant pateiktų pagrindinių faktų patikimumą ir vėliau vertinant su grįžimu susijusią riziką.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai dėl ekspertų ataskaitų rinkimo ir aplinkybių, kuriomis gali būti paprašyta jas pateikti, tokius dokumentus galite rasti [čia](#).

- **Ataskaitos apie sveikatos ir psichologinę būklę [grįžti]**

Priimant sprendimą reikėtų tinkamai atsižvelgti į kvalifikuotų gydytojų, kuriuos pasitelkia valstybės narės arba prieglobsčio prašytojas ar jo atstovai, ataskaitas, kuriose patvirtinama, kad prieglobsčio prašytojas buvo kankinamas arba kad jam buvo padaryta didelė žala ([Naujos redakcijos PPD 18 straipsnis](#)). Prašymą nagrinėjantys specialistai neturi patys daryti medicininio pobūdžio išvadų apie sveikatos būklės duomenis arba apie sveikatos klausimus apskritai.

Ataskaitose apie sveikatos būklę ne tik pateikiamas tokių klausimų, kaip kankinimų įrodymai, vertinimas; gali būti pateikta ir esminė informacija apie prieglobsčio prašytojo gebėjimą aiškiai ir išsamiai papasakoti apie tai, kas jam nutiko. Pavyzdžiui, ataskaita, kurioje patvirtinama, kad prieglobsčio prašytojas yra patyręs traumą ir kad dėl to jam sunku aiškiai prisiminti įvykius, atsakingam pareigūnui gali padėti nuspręsti, kaip aiškinti prieglobsčio prašytojo pateikiamus duomenis ir kokią vertę suteikti akivaizdiems trūkumams, susijusiems su pateikiamos informacijos išsamumu ar rišlumu.

- **Kalbos analizės ataskaitos [grįžti]**

Prašymą nagrinėjantys specialistai gali turėti galimybę gauti kalbos analizės ataskaitas, kurias parengia kalbos ekspertai, kurie kalbasi su atskirais asmenimis ir jų klausosi, o po to daro pagrįstą prielaidą apie tikėtiną jų kilmės vietą.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai dėl tokių ataskaitų priimtimumo ir dėl to, kaip jas reikėtų gauti, tokius dokumentus galite rasti [čia](#).

- **Kitų asmenų pateikiama informacija (liudininkų parodymai) [grįžti]**

Be tam tikros srities kvalifikuotų ekspertų teikiamos informacijos, liudijimus gali (arba gali būti prašomi) teikti kiti asmenys ar grupės; tai gali padėti vertinti prieglobsčio prašytojo pasakojimo patikimumą. Tokie liudijimai gali būti gaunami iš įvairių šaltinių, įskaitant:

- šeimos narius;
- mokyklas;
- politines grupes;
- religines grupes.

Tokie įrodymai turėtų būti atidžiai nagrinėjami ir įvertinami, siekiant nustatyti, ar jais prieglobsčio prašytojo versija patvirtinama, ar jai prieštaraujama. Kai prašymą nagrinėjantis specialistas renka tokius įrodymus, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas konfidencialumui. Prašymą nagrinėjantis specialistas taip pat turėtų padaryti išvadą dėl tokio liudijimo vertės ir ar pats liudininkas yra patikimas.

- **Valstybės narės kompetentingų institucijų pateikiama informacija [grįžti]**

Gali būti, kad kitos valstybės institucijos turi informacijos, kuri gali padėti nustatyti prašymo materialinius faktus. Pavyzdžiui, gali būti tikslinga prašyti tokios informacijos:

- EURODAC pirštų atspaudų atitikmenų;
- santuokos liudijimų;
- policijos ar teismo duomenų;
- duomenų apie sveikatos būklę (pagal nacionalinės teisės aktus ir rekomendacinius dokumentus gali prireikti prieglobsčio prašytojo sutikimo).

Kai valstybių narių prašymą nagrinėjantys specialistai įrodymus renka kilmės valstybėje, reikia dėti ypatingas pastangas, kad prieglobsčio prašytojui ar susijusiems asmenims nebūtų sukeltas pavojus.

- **Informacija iš kitų valstybių narių [grįžti]**

Tam tikromis aplinkybėmis gali būti tikslinga prašyti, kad informacijos apie prašytoją pateiktų kita valstybė narė, kurioje jis anksčiau gyveno. Pateikiant bet kokius tokius prašymus gali prireikti prieglobsčio prašytojo sutikimo, kad būtų užtikrintas konfidencialumas.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai dėl to, kaip tokie prašymai turėtų būti pateikiami, tokius dokumentus galite rasti [čia](#).

2 etapas. Patikimumo vertinimas [grįžti]

Surinkęs visą informaciją ir visus įrodymus, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų sutelkti dėmesį į kiekvieną materialinį faktą pagrindžiančių įrodymų vertinimą.

2.1. Įrodymus susiekite su kiekvienu materialiniu faktu [grįžti]

Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atminti, kad materialiniai faktai nėra įrodyti faktai, turint omenyje tai, ką faktai paprastai reiškia civilinės teisės sistemoje; tai greičiau pateikti teiginiai, kurių patikimumą prieglobsčio procedūros kontekste dar reikia įvertinti.

Per visą įrodymų rinkimo procesą svarbu užtikrinti, kad visi renkami įrodymai būtų susiję su materialiniais bylos faktais. Daugelyje bylų tam tikri įrodymai gali būti susiję su keletu materialinių faktų (pvz., apklausa arba paaiškinimai raštu).

Apie įrodymų susiejimą su materialiniais faktais žr. šabloną.

2.2. Prieglobsčio prašytojo pareiškimus įvertinkite pagal patikimumo rodiklius [grįžti]

2.2.1. Padarykite išvadas apie vidinį patikimumą [grįžti]

Vidinis patikimumas apima tokius veiksnius, kaip pakankamas informacijos išsamumas, konkretumas ir nuoseklumas.

2.2.1.1. Ar informacija pakankamai išsami ir konkreti? [grįžti]

Kiek išsami turi būti informacija arba kiek jos reikia?

Paprastai kuo daugiau **informacijos** pateikiama ir turima, tuo išsamesnis bus bendras vaizdas. Tai susiję su tuo, kad apie patirtus įvykius paprastai gali būti pasakojama gyviau ir spontaniškiau. Tačiau prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atminti, kad neretai galima pagrįstai paaiškinti, kodėl prieglobsčio prašytojas negali prisiminti tam tikro įvykio detalių, taip pat turėtų turėti omenyje galimus iškraipymus (taip pat žr. [2.4 punkto nuostatas apie veiksnius, dėl kurių gali rasti iškraipymų](#)). Todėl išsamios informacijos trūkumas ne visada turi įtakos patikimumui.

Konkretumo reikalavimas patenkinamas nurodant labai asmenišką individualias aplinkybes ir tai, kaip įvykis buvo patirtas ir perteiktas. Pagrindinė daugelio bylų pasakojimo istorija gali būti labai panaši, tačiau kiekvienoje byloje gali būti ypatybių, kuriomis tokia byla išsiskiria. Tokiose bylose gali būti naudinga per daug nesitelkti į pagrindinius prieglobsčio prašymo aspektus ir daugiau klausimų užduoti apie patį įvykį, taip išsiaiškinant konkrečius dalykus. Jei prieglobsčio prašytojo pasakojime trūksta konkrečių detalių, tai gali būti nuoroda į menką patikimumą.

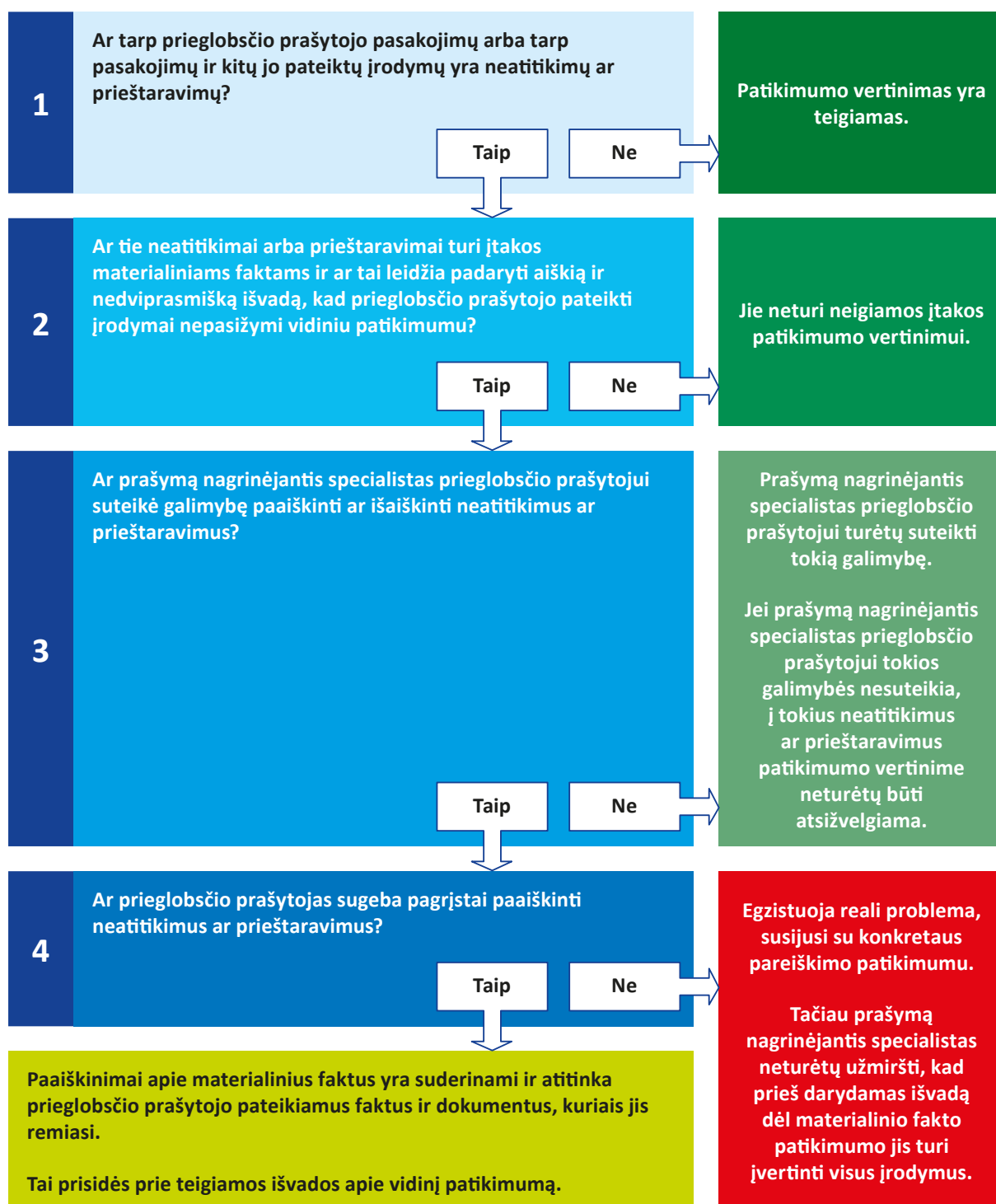
Paprastai apklausa yra svarbiausias informacijos šaltinis, kai reikia surinkti kuo daugiau išsamios informacijos ir konkrečių duomenų; nuo apklausą atliekančio specialisto apklausos vedimo įgūdžių (gebėjimo sukurti gerą atmosferą, gerų apklausos vedimo metodų taikymo, gero bylos aplinkybių žinojimo) priklauso, kiek jis sugebės atskleisti svarbiausią informaciją.

2.2.1.2. Nuoseklumas [grįžti]

Paprastai nuoseklumas reiškia, kad prieglobsčio prašytojo pateiktuose materialiniuose faktuose nėra neatitikimų, prieštaravimų ir skirtingų versijų. Tai taikoma:

- apskritai prieglobsčio prašytojo pateikiamiems paaiškinimams žodžiu ar raštu;
- skirtingiems paaiškinimams ta pačia tema skirtinguose procedūros etapuose;
- skirtingai informacijai ta pačia tema iš kitų prieglobsčio prašytojo pateiktų įrodymų.

Toliau pateiktas keturių etapų testas gali padėti prašymą nagrinėjančiam specialistui tinkamai reaguoti į (ne)nuoseklumą:

2.2.1.3. Elgsena neturėtų būti vertinama kaip vienas iš patikimumo rodiklių [grįžti]

Elgsena paprastai apibūdinama kaip nežodiniai bendravimo signalai ir elgesio ypatybės, pvz., balso tonas ir kalbos moduliacija, laikysena, akių kontaktas, veido išraiška ir t. t. Šie aspektai geriausiai matomi per apklausą.

Prašymą nagrinėjantis specialistas elgsenos neturėtų vertinti kaip vieno iš patikimumo rodiklių. Prieglobsčio prašytojo elgsena pagrįstos išvados dažnai yra tik prielaidos ir subjektyvūs vertinimai, kurie remiasi vidiniu jausmu.

2.2.2. Padarykite išvadas apie išorinį patikimumą [grįžti]

Išorinis patikimumas yra susijęs su tuo, kiek pateikiama informacija suderinama su informacija apie kilmės valstybę (IKV), žinomais faktais ir kitais sprendžiančiosios institucijos surinktais įrodymais.

2.2.2.1. Atitikimas IKV [grįžti]

IKV gali būti naudojama keliems prašymo vertinimo aspektams. Ji gali būti naudojama, kad būtų galima pagrįsti prieglobsčio prašytojo pateikiamus materialinius faktus, taip pat suformuoti pradinius įrodymus, kurie naudotini vertinant su asmens grįžimu susijusią riziką.

- **Patvirtinanti IKV**

Jei objektyviai IKV prieglobsčio prašytojo įrodymai patvirtinami, tai nėra rimto pagrindo abejoti ir pateiktas faktas gali būti priimtas.

- **Prieštaraujanti IKV**

IKV, kuri akivaizdžiai prieštarauja pateiktam materialiniam faktui, yra neigiamas patikimumo veiksnys. Todėl prieglobsčio prašytojui turėtų būti suteikta galimybė pateikti papildomą paaiškinimą.

- **IKV stoka**

IKV nebuvimas nebūtinai reiškia, kad nurodytas faktas ar įvykis išgalvotas. Pavyzdžiui, IKV stoką gali lemti ribota prieiga prie informacijos kilmės šalyje arba ribotas įvykio mastas ar reikšmė ir t. t. Todėl IKV stoka savaime neturėtų lemti neigiamos išvados dėl patikimumo.

2.2.2.2. Suderinamumas su visuotinai žinoma informacija [grįžti]

Tam tikri faktai yra visuotinai žinomi ir negali būti pagrįstai užginčijami (pavyzdžiui, fizikos dėsniai). Tie faktai nepriklauso nuo kultūriškai nulemtų suvokimo skirtumų. Paprastai tokių faktų nereikia pagrįsti papildomais įrodymais. Kad prieglobsčio prašytojo pasakojimas būtų patikimas, jis turėtų būti suderinamas su visuotinai žinoma informacija. Taikydamas tokią sampratą prašymą nagrinėjantis specialistas neturėtų jos perkelti nuostatoms, kurias jis priima kaip savaime suprantamas dėl savo socialinės, kultūrinės ir asmeninės patirties.

2.2.2.3. Suderinamumas su kitais įrodymais [grįžti]

Kiti įrodymai gali būti priklausomų asmenų ir liudininkų pareiškimai, kitų valdžios institucijų dokumentai, ekspertų ataskaitos ir t. t. Tokie įrodymai gali patvirtinti prieglobsčio prašytojo teiginius arba jiems prieštarauti. Iš pradžių būtina įvertinti tų kitų įrodymų vidinį patikimumą. Jei kokie nors įrodymai prieštarauja prieglobsčio prašytojo pareiškimams, prašymą nagrinėjantis specialistas turi į tai atsižvelgti ir prieglobsčio prašytojui suteikti galimybę paaiškinti neatitikimus. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atsižvelgti į tokį paaiškinimą.

2.2.3. Padarykite išvadas apie tikėtinumą [grįžti]

Kad įvykių seka būtų logiška, ji turi būti tikėtina ir tokia, kad galėtų nutikti racionaliam asmeniui.

Prašymą nagrinėjantys specialistai tikėtinumo sampratą turėtų vartoti atsargiai, bent jau tam, kad išvengtų spekuliacijų ir subjektyvių prielaidų ar išankstinių nuostatų. Pateiktas faktas gali būti visiškai tikėtinas, atsižvelgiant į prieglobsčio prašytojo aplinkybes, įskaitant lytį, amžių, seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę, išsilavinimą, socialinę ir kultūrinę patirtį, gyvenimo patirtis ir aplinkybes kilmės valstybėje arba įprastoje gyvenamojoje vietoje ir t. t. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų turėti omenyje, kad gali būti skirtumų tarp jo ir prieglobsčio prašytojo požiūrio ir kad tokie skirtumai gali padėti paaiškinti, kodėl pateikti faktai atrodo mažai tikėtini.

Išvados dėl to, kad kokie nors faktai atrodo mažai tikėtini, turi remtis pagrįstai padarytais ir objektyviai pateisinamais sprendimais, o prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų pateikti aiškiai suformuluotas priežastis, kodėl prieita prie išvados, kad pasakojimo pagrindumas yra mažai tikėtinas.

Apie duomenų susiejimą su materialiniais faktais žr. šablona.

2.3. Įvertinkite dokumentus [grįžti]

Dokumentai turėtų būti vertinami pagal tokius kriterijus:

- **Aktualumas [grįžti]**

Aktualumo kriterijus yra susijęs su tuo, ar dokumentas turi sąsają su konkrečiu materialiniu faktu. Aktualumą reikėtų išsiaiškinti su prieglobsčio prašytoju.

- **Buvimas [grįžti]**

Buvimo kriterijus yra susijęs su tuo, ar, remiantis bendrąja informacija, tam tikros rūšies dokumentas apskritai egzistuoja.

- **Turinys [grįžti]**

Būtina įvertinti tokius aspektus:

- Ar dokumente yra kokių nors vidinių prieštaravimų?
- Ar dokumentas neprieštarauja prieglobsčio prašytojo paaiškinimams?
- Ar jis neprieštarauja IKV?
- Ar dokumentas yra tikslus? Tikslumas siejama su tuo, kiek išsamiai dokumentas yra susijęs su konkrečiu materialiniu faktu.
- Ar dokumente yra tiesiogiai pateiktas vienas iš materialinių faktų? Ar informacija gauta iš tiesioginio šaltinio, ar paimta iš prieglobsčio prašytojo paaiškinimų?

- **Forma [grįžti]**

Dokumento forma yra svarbi vertinant jo autentiškumą. Priklausomai nuo nacionalinės praktikos, dokumente gali būti pateiktas eksperto vertinimas arba palyginimas su kontroline medžiaga. Prašymą nagrinėjantis specialistas turi neskubėti vertinti dokumento autentiškumo vien pagal dokumento formą, nes kai kuriose šalyse tam tikros rūšies dokumentų forma nėra standartizuota.

- **Pobūdis [grįžti]**

Dokumento pobūdis yra susijęs su tuo, ar pateikiamas dokumento originalas ar kopija, kokia yra dokumento būklė, ar jis kaip nors apgadintas ir ar jame matyti kokių nors pakeitimų. Atliekant vertinimą dokumentų originalai paprastai yra vertingesni. Tačiau prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų turėti omeny, kad kai kurių dokumentų originalų neįmanoma gauti.

- **Autorius [grįžti]**

Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų nustatyti autoriaus kvalifikaciją, objektyvumą ir atitinkamą patirtį.

Dokumentai turėtų būti vertinami kartu su kitais įrodymais, kuriais siekiama nustatyti konkretų materialinį faktą, kurį tais įrodymais siekiama pagrįsti, taip pat su kitais patikimumo vertinimo aspektais. Dokumentas turi būti įvertintas taip pat, kaip ir bet kurie kiti įrodymai. Nederėtų kokio nors dokumento vertinti kaip nenaudingo, nepaaiškino, kodėl remiantis turimais įrodymais (t. y. iš šaltinio gauta objektyvia šalies informacija dėl jos patikimumo ir kitais susijusiais įrodymais) prieita prie tokios išvados.

Apie prieglobsčio prašytojo pateikiamus dokumentus žr. 1.3.2.1 skirsnį.

Apie tai, kaip daromos išvados dėl patikimumo, žr. šabloną.

2.3.1. Įvertinkite įrodymus apie sveikatos ir psichologinę būklę [grįžti]

Įrodymai apie sveikatos arba psichologinę būklę yra labai konkretūs duomenys, kuriuos pateikia kvalifikuoti asmenys. Prašymą nagrinėjantis specialistas neturėtų daryti išvadų apie sveikatą arba teikti savo nuomonę apie gydytojo suteiktą gydymą. Gydytojas neturėtų daryti išvadų apie patikimumą arba teisinių išvadų.

Ataskaitose apie sveikatos ar psichologinę būklę turėtų būti pakankamai informacijos apie medicinos eksperto kvalifikaciją ir nagrinėjimo metodus, kad būtų galima nepriklausomai įvertinti jų patikimumą. Vadovaujantis nacionalinėmis rekomendacijomis, tokį vertinimą gali atlikti prašymą nagrinėjantis specialistas arba ekspertas.

Pavyzdžiui, kai esama kaltinimų, kad būta kankinimų, ataskaitos apie sveikatos būklę turėtų būti įvertintos pagal Stambulo protokolo standartus.

Jei kyla abejonų, pagal nacionalinę praktiką prašymą nagrinėjančiam specialistui gali būti suteikta galimybė paprašyti dar vieno eksperto nuomonės. Jei pridedami atitinkami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai, juos galite rasti [čia](#).

2.4. Atsižvelkite į individualius veiksnius ir aplinkybes, dėl kurių gali rasti iškraipymų [grįžti]

Nagrinėdamas įrodymų, kuriais pagrindžiami materialiniai faktai, patikimumą, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų turėti omenyje, kad prieglobsčio prašytojo asmeninė pozicija ir asmeninės aplinkybės gali turėti didelės įtakos tam, kaip prieglobsčio prašytojas vertina ir pateikia su prieglobsčio prašymu susijusius faktus. Be to, iškraipymus gaunant ir aiškinant informaciją gali lemti prašymą nagrinėjančio specialisto gyvenimiškoji bei profesinė patirtis, taip pat išankstinės nuostatos.

Tokių žmogiškajai prigimčiai būdingų dalykų neįmanoma išvengti. Tačiau tai reikia turėti omenyje per apklausą (žr. [EASO asmeninių pokalbių praktines gaires](#)), taip pat vertinant patikimumą. Be to, visada reikia nagrinėti, ar tokie individualūs bei subjektyvūs veiksniai gali paveikti patikimumo rodiklius arba padėti paaiškinti akivaizdų prieglobsčio prašytojo paaiškinimų neatitikimą ar prieštaravimą.

Daugelis iškraipymų lemiančių veiksnių dažnai yra susiję tarpusavyje. Prieglobsčio srityje dirbantys asmenys apie tokius veiksnius privalo žinoti. Toliau pateikiamas neišsamus veiksnių, dėl kurių gali rasti iškraipymų, sąrašas.

2.4.1. Su prieglobsčio prašytoju susiję veiksniai [grįžti]

Paaiškinimai žodžiu yra pagrindiniai (labai dažnai – vieninteliai) prieglobsčio prašytojo pateikiami įrodymai. Vertindamas jų patikimumą, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų atkreipti dėmesį į tai, ar prieglobsčio prašytojas turi galimybę tinkamai atsiminti ir pateikti faktus ir ar pateikta informacija buvo tinkamai gauta ir suprasta. Šiam procesui įtakos gali turėti įvairūs veiksniai.

2.4.1.1. Atmintis [grįžti]

Kadangi žmogaus atmintis yra daugiasluoksnė bei ribota, į tai reikia atsižvelgti dirbant su prieglobsčio prašytojais, kurie savo paaiškinimuose dažnai gali remtis tik savo atmintimi. Atsiminti seniai įvykusio įvykio datas ar išsamią informaciją arba apibūdinti žmones, su kuriais jie susitiko tik kartą, prašytojams gali būti labai sudėtinga.

Per apklausą ir nagrinėdamas jo rezultatus prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų tikroviškai vertinti, kiek išsamūs bus tolimi ir dažnai traumuojantys prisiminimai. Apklausos atlikimo būdas taip pat turi įtakos tam, kiek ir kokios informacijos prieglobsčio prašytojas gali pateikti. Per apklausą reikėtų vengti, pavyzdžiui, klausimų su užuomina, nes jie gali paveikti prieglobsčio prašytojo pasakojimą apie įvykius. Papildomų rekomendacijų pateikiama [EASO asmeninių pokalbių praktinėse gairėse](#).

2.4.1.2. Patirtos traumos ir potrauminio streso sutrikimas [grįžti]

Į prieglobsčio prašytojo bylą įtraukta atitinkama ataskaita apie sveikatos būklę arba psichologo išvada paprastai yra aiškus įrodymas, patvirtinantis, kad asmuo yra patyręs tokią traumą ir kad jo gebėjimas atsiminti praeities įvykius, sutelkti dėmesį į konkrečią temą ir pateikti rišlų pasakojimą gali būti ribotas ar apskritai neįmanomas. Patirtos traumos taip pat gali lemti baimę ir nepasitikėjimą, o tai gali turėti įtakos informacijos, kurią prieglobsčio prašytojas yra pasirengęs pateikti, kiekiui ir kokybei.

Asmenų, patyrusių traumą ar kenčiančių nuo potrauminio streso sutrikimo, paaiškinimai paprastai yra fragmentiški, atitolę nuo laiko tėkmės, nekontroliuojami valios pastangomis ir skatinami jutiminių impulsų. Traumuotas asmuo gali vengti kalbėti apie sunkias patirtis.

Patartina didesnę reikšmę teikti objektyvioms bylos aplinkybėms, o ne subjektyviam prieglobsčio prašytojo baimės aspektui. Kai nagrinėjamas traumoto asmens prieglobsčio prašymas, prašymą nagrinėjantis specialistas, taikydamas patikimumo rodiklius, neturėtų turėti tokių pat lūkesčių (žr. 2.2 skirsnį dėl patikimumo rodiklių naudojimo). Prašymą nagrinėjantis specialistas ypač turėtų būti atsargus, kai neigiamas išvadas dėl patikimumo tenka daryti remiantis prieglobsčio prašytojo paaiškinimais.

Be to, verta atminti, kad su traumuojančiais įvykiais ar patirtimis asmuo galėjo susidurti jau išvykęs iš kilmės valstybės, be kita ko, ir šalyje, kurioje vykdoma prieglobsčio procedūra.

2.4.1.3. Kitos psichologinės ir sveikatos problemos [grįžti]

Pateikti aiškius ir rišlius paaiškinimus prieglobsčio prašytojui gali būti sunku ir dėl sveikatos problemų bei dėl priklausomybės, įskaitant stiprių vaistų vartojimą, protinę negalią, depresiją ar priklausomybę nuo narkotinių medžiagų ar alkoholio. Žinių apie šiuos veiksnius trūkumas ir nesugebėjimas į juos atsižvelgti gali lemti klaidingas išvadas apie patikimumą.

2.4.1.4. Amžius [grįžti]

Vertinant patikimumą, amžiaus veiksnys gali būti lemiamas. Tai ypač svarbu nelydimų nepilnamečių bylose arba kai nepilnamečiai yra apklausiami kaip liudininkai jų tėvų (globėjų) bylose.

Vaiko pareiškimai gali būti nenuoseklūs, juose gali būti neaiškių posakių ar teiginių, nugirstų iš suaugusiųjų, su kuriais jie keliauja, iš artimųjų ir t. t. Todėl svarbu, kad apklausos atmosfera būtų palanki vaikui (žr. EASO asmeninių pokalbių praktines gaires).

Amžius yra svarbus veiksnys tiek vertinant laiką, kai pareiškimai pateikiami, tiek laiką, kai įvykis buvo patirtas.

Tam tikromis aplinkybėmis su amžiumi susiję iškraipymai gali būti svarbūs ir vyresnio amžiaus žmonių atveju.

2.4.1.5. Išsilavinimas [grįžti]

Išsilavinimo lygio skirtumas taip pat gali turėti įtakos prieglobsčio prašytojo gebėjimui stebėti ir prisiminti įvykius, taip pat pateikti reikalingą turinį ar tinkamai suprasti klausimus. Lakoniški ir neišsamūs atsakymai ar klaidos nurodant datas ir atstumus gali būti nuoroda į ribotą žodyną, ribotas bendrąsias žinias, negalėjimą suprasti ir apibūdinti abstrakčias sąvokas ir į tai, jog nesuvokiama, kad pasakojimas turi būti išsamus.

2.4.1.6. Kultūra, religija ir įsitikinimai [grįžti]

Asmens kultūra, religija ir įsitikinimai lemia tai, kaip jis apibūdina savo tapatybę, suvokia socialinį vaidmenį ir galios santykius, taip pat kaip jis supranta, aiškina ir perteikia informaciją. Nuo tų veiksmų gali labai priklausyti tokie aspektai, kaip datos, sezonai, atstumai, įsitraukimo į socialinį gyvenimą laikas ar dalyvavimas visuomeniniame gyvenime, šeimos samprata ir kūno kalba.

Šiuo atžvilgiu svarbūs ir kiti veiksniai, tokie kaip išsilavinimas, amžius, kalba, lytis ar socialinis statusas ir tradicijos.

Vertindamas prieglobsčio prašymo patikimumą, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų žinoti, kad skirtumus gali lemti kultūrinė ir (arba) religinė patirtis. Dažnai tarpkultūrinė kompetencija yra reikalinga norint gaunamą informaciją įvertinti iš kitos perspektyvos; be to, ji padeda pritaikyti kultūrinį kodą ir suprasti iš pirmo žvilgsnio nerišlius teiginius.

Tačiau prašymą nagrinėjantis specialistas neturėtų mėginti prieglobsčio prašytojo įsprausti į jo kultūros rėmus ir daryti išankstinę prielaidą, kad tam tikrai kultūrinei ar religinei tradicijai priklausantis asmuo elgsis tam tikru būdu, ir todėl nevertinti galimo patikimumo klausimo. Tik po to, kai prašymą nagrinėjantis specialistas užduoda klausimą ir negauna atsakymo, jis turėtų išsiaiškinti, ar kokios nors kultūrinės, socialinės, religinės ar kitos kliūtys galėjo lemti konkrečią su patikimumu susijusią problemą.

2.4.1.7. Seksualinė orientacija ir lytinė tapatybė (SOLT) [grįžti]

Su SOLT susiję klausimai dažnai gali būti subtilūs, juos nagrinėjant gali prireikti konkrečių šios srities žinių, taip pat ypatingo dėmesio vertinant patikimumą. Tačiau prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų suvokti, jog šis

reikalavimas nereiškia, kad reikia nekritiškai priimti viską, ką sako prieglobsčio prašytojas tokioje byloje. Tačiau būtinas didelis informuotumas ir pagarba žmogiškajam orumui ir įvairovei, nes prieglobsčio prašytojo pasakojimas tokiose bylose yra tiesiogiai susijęs su labai subtiliais ir asmeniškais klausimais.

Asmenims, kurių prašymai yra susiję su SOLT, kuri nėra toleruojama jų kilmės šalyje, dažnai tenka slėpti savo tikrąją tapatybę, jausmus ir nuomonę, kad išvengtų gėdos, atskirties ir stigmatizavimo, o labai dažnai ir smurto pavojaus. Stigma ir gėdos jausmas gali prieglobsčio prašytojui papildomai trukdyti atskleisti su prieglobsčio bylos nagrinėjimu susijusią informaciją. Yra daug bylų, kai prieglobsčio prašytojas tik kitame prieglobsčio prašyme atskleidžia, kad jis yra gėjus, lesbietė, biseksualus, translytis ar interseksualus asmuo.

Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų vengti stereotipinių prielaidų apie seksualinių mažumų atstovų elgesį ar išvaizdą, atsižvelgdamas į tai, kad didelės įtakos konkrečiam prieglobsčio prašytojui gali turėti kiti veiksniai, tokie kaip kultūrinė ir socialinė patirtis, išsilavinimas ir lytis.

2.4.1.8. Lytis [grįžti]

Lytis yra susijusi ne tik su biologine lytimi, bet ir su konkrečiais visuomenės lūkesčiais, kaip turėtų elgtis moterys ir vyrai, su galios tarp lyčių balansu, su jų vaidmenimis ir tinkamais požymiais visuomenėje. Lyčių vaidmenys ne tik turi įtakos tam, kaip asmuo suvokia save; tokie vaidmenys veikia jo elgseną, požiūrį į socialinį ir politinį gyvenimą, taip pat persekiojimo ar žalos darymo būdus, kurie gali skirtis priklausomai nuo aukos ir kaltininko lyties.

Prieglobsčio prašytojas gali nežinoti, kad tam tikras elgesys jo atžvilgiu gali būti vertinamas kaip pažeidžiantis jo teises, kadangi su juo taip buvo elgiama visą gyvenimą. Antra vertus, stigma ir (arba) gėdos jausmas prieglobsčio prašytojui gali trukdyti atskleisti informaciją.

2.4.2. Su prašymą nagrinėjančiu specialistu susiję veiksniai [grįžti]

Darbas prieglobsčio srityje reiškia, kad nuolat tenka dirbti su skirtingų kultūrų, skirtingų socialinių ir gyvenimiškų patirčių žmonėmis. Tai vienas iš veiksnių, dėl kurių prašymą nagrinėjančio specialisto darbas yra įdomus. Tačiau prašymą nagrinėjantis specialistas taip pat yra žmogus, galintis patirti stresą ir nusivylimą tokioje iššūkių kupinoje darbo aplinkoje.

Prašymą nagrinėjančio specialisto objektyvumui įtakos gali turėti skirtingi veiksniai:

2.4.2.1. Suvokite streso, darbo krūvio ir terminų poveikį [grįžti]

Streso, darbo krūvio ir trumpų terminų poveikis dažnai yra susijęs tarpusavyje ir gali turėti lemiamos įtakos priimant galutinį sprendimą dėl prieglobsčio prašymo.

Paprastai tikimasi, kad savo kasdieniame darbe prašymą nagrinėjantis specialistas sieks kiekybinių tikslų ir laiku parengs pagrįstus sprendimus; be to, jam tenka bendrauti su prieglobsčio prašytojais, kurie gali būti nelinkę bendradarbiauti arba kurių asmeninė patirtis buvo labai traumuojanti.

Verta atminti, kad ir pats prašymą nagrinėjantis specialistas turi asmeninį gyvenimą, kuriame taip pat gali būti problemų ir stresą keliančių situacijų, kurios gali daryti įtaką jo profesinėms užduotims ir gebėjimui susidoroti su stresu darbe. Net tokie paprasti dalykai kaip alkis, galvos skausmas ar susierzinimas gali iškreipti patikimumo vertinimo procesą. Profesionalus prašymą nagrinėjantis specialistas turi žinoti tuos veiksnius ir nuolat siekti sumažinti jų poveikį.

Prieš darydamas išvadą dėl tam tikrų įrodymų patikimumo ar dėl bendro patikimumo, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų siekti sutelkti dėmesį tik į konkrečią bylą. Prieš priimant sprendimą dėl patikimumo, gali būti naudinga padaryti nedidelę pertrauką.

2.4.2.2. Turėkite omenyje poveikį, kurį daro tai, kad per ilgą laiką tenka išklausti daug su prieglobsčiu susijusių pasakojimų [grįžti]

Kai metų metus tenka klausytis prieglobsčio prašytojų pasakojimų apie kankinimus ir blogą elgesį (nepaisant to, kad tokie pasakojimai ne visada patikimi), tai gali turėti įvairių padarinių – nuo rutinos pojūčio ir negalėjimo kiekvieną bylą vertinti bešališkai ir atskirai nuo kitų bylų iki antrinės traumos ir simptomų, panašių į tuos, kurie būdingi nuo potrauminio streso sutrikimo kenčiantiems asmenims.

Kadangi prašymą nagrinėjantis specialistas per ilgą laiką išklauso daug su prieglobsčiu susijusių pasakojimų, jis gali būti linkęs vengti išsamesnių pareiškimų, kad išvengtų pasakojimų apie traumines patirtis; be to, dėl minėtų priežasčių prašymą nagrinėjantis specialistas gali prarasti gebėjimą atjausti arba tapti nejautrus. Tokiose bylose prašymą nagrinėjantis specialistas gali būti labiau linkęs daryti nepagrįstas išvadas, prieš tai neatlikęs tinkamo patikimumo vertinimo.

2.4.2.3. Venkite išankstinių nuostatų ir stereotipų [grįžti]

Žmogui įprasta naujai sutiktus žmones skirstyti pritaikant stereotipines atsiminimo arba pasikartojančių užduočių vykdymo schemas; tai daro dauguma. Tačiau tai svarbu turėti omenyje ir visada būti atviriems, kad ir kokia būtų jūsų ankstesnė asmeninė ar profesinė patirtis. Priešingu atveju prieglobsčio prašytojo pateikta tikra įvykių versija gali būti netinkamai priimta arba nesuprasta.

Taip siekiama užtikrinti, kad nebūtų daromos išankstinės išvados dėl patikimumo byloje, kai prieglobsčio prašytojo profilis atrodo panašus į prieglobsčio prašytojų profilius kelyje ankstesnėse bylose, kuriose buvo padarytos tam tikros išvados dėl patikimumo.

2.4.2.4. Įsivertinimo ir priežiūros svarba [grįžti]

Dirbdamas su tam tikromis prieglobsčio bylomis, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų įvertinti savo paties darbą, poreikius ir galimus sunkumus. Gali būti rekomenduojama juos aptarti su kolegomis, psichologu ar vadovu, siekiant gauti reikiamą paramą ir pagerinti savivoką arba nustatyti papildomo mokymo ir (arba) žinių atnaujinimo mokymo poreikį.

Teigiamo grįžtamojo ryšio stoka, neaiškūs vyresnybės lūkesčiai ar veiklos rodikliai dažnai kelia stresą ir gali lemti išsekimą. Reguliari priežiūra ir reagavimas į atsakingam pareigūnui rūpimus klausimus gali padėti padidinti profesinę motyvaciją ir palengvinti keitimąsi patirtimi.

2.4.3. Su apklausos aplinkybėmis susiję veiksniai [grįžti]

Įtakos prieglobsčio prašytojo paaiškinimams gali turėti įvairūs apklausos aspektai: formalios apklausos aplinkybės, kurios pačios gali kelti stresą prieglobsčio prašytojui; tikimybė, kad su nepažįstamais žmonėmis gali tekti aptarinėti asmeninio gyvenimo klausimus; vaiko dalyvavimas, kuris blaško prieglobsčio prašytojo dėmesį; tai, kad apklausai yra skirtas ribotas laikas. Į visa tai reikėtų tinkamai atsižvelgti prieš apklausą ir per ją, siekiant sumažinti apklausos aplinkybių poveikį paaiškinimams, tačiau į tai taip pat reikėtų atsižvelgti nagrinėjant prieglobsčio prašytojo patikimumą.

Reikia turėti omenyje, kad prieglobsčio prašytojo paaiškinimai žodžiu labai dažnai pateikiami ne prieglobsčio prašytojo gimtąja kalba ir (arba) per vertėją žodžiu. Dėl šio veiksnio gali rasti iškreipimų, ir tai prašymą nagrinėjantis specialistas turi turėti omenyje.

Prieglobsčio institucijos pareiga – pasirūpinti, kad apklausoje dėl prieglobsčio dalyvautų patikimas ir kompetentingas vertėjas žodžiu. Tačiau vertėjas žodžiu taip pat yra žmogus, kuris neišvengiamai papildomai filtruoja išgirstą ar perskaitytą informaciją.

Apie vertėjo žodžiu vaidmenį taip pat žr. [EASO asmeninių pokalbių praktines gaires](#).

Galimi su kalbos barjeru ir apklausos aplinkybėmis susijusių iškreipimų rezultatai gali būti tokie:

- Vertindamas patikimumą prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų turėti omenyje, kad kai kurių **akivaizdžių neatitikimų ar prieštaravimų prieglobsčio prašytojo paaiškinimuose ar išverstuose dokumentuose galėjo atsirasti dėl kalbos barjero** (pvz., dėl to, kad vienas žodis turi skirtingas reikšmes, kurios priklauso nuo konteksto, dėl to, kad vertėjas žodžiu nežino tikslaus atitiktens prieglobsčio šalies kalboje ir t. t.).
- **Nerimas, gėda ar nepasitikėjimas vertėju žodžiu**, kuris dalyvauja apklausoje, prieglobsčio prašytojui gali būti kliūtis pasakyti tiesą arba pateikti daugiau informacijos. Tokiose bylose tam tikrą vaidmenį gali vaidinti ir papildomi pirmiau minėti veiksniai: lytis, kultūrinė patirtis ir stigmatizavimo baimė.
- Be to, prieglobsčio prašytojas gali teigti, kad neatitikimus tarp jo dabartinio ir ankstesnio teiginių lemia **nepakankama vertėjo žodžiu kalbinė kompetencija** (arba jo paties kalbinės kompetencijos stoka, jei vertėjo žodžiu paslaugomis nesinaudojama), nors iš tiesų jo paaiškinimai paprasčiausiai buvo nenuoseklūs.

Kai įmanoma, prašymą nagrinėjantis specialistas visada prieglobsčio prašytojui suteikia galimybę paaiškinti aki-vaizdžius neatitikimus ir galiausiai įvertina, ar pateiktas konkretus paaiškinimas yra priimtinas.

2.5. Nustatykite, kurie materialiniai faktai yra priimtini [grįžti]

2.5.1. Įvertinkite visus įrodymus, susijusius su visais kiekvieno materialinio fakto aspektais [grįžti]

Prašymą nagrinėjantis specialistas neturėtų daryti išvadų dėl materialinio fakto patikimumo, remdamasis vien atskiru konkrečių įrodymų vertinimu. Kiekvienas dokumentas ar žodžiu pateiktas faktas turi būti įvertintas kaip svarbus arba nelabai svarbus. Visų įrodymų ir su jais susijusių aplinkybių vertinimas turės įtakos jų kokybei ir aktualumui byloje, todėl atitinkamai ir tam, kokią vertę jiems priskirs prašymą nagrinėjantis specialistas. Apžvelgdamas visus įrodymus, susijusius su kiekvienu materialiniu faktu, ir vertindamas kiekvieno iš jų svarbą, prašymą nagrinėjantis specialistas nustato, ar jie tokius faktus patvirtina, ar jiems prieštarauja.

2.5.1.1. Įvertinkite, kurie faktai yra nustatyti (priimti) arba ne (atmesti) [grįžti]

Apžvelgdamas susijusius įrodymus, prašymą nagrinėjantis specialistas galės priimti arba atmesti materialinius faktus.

Priimti faktai: Pateiktas faktas gali būti priimtas, nes, atsižvelgiant į prieglobsčio prašytojo individualias ir bendrąsias aplinkybes ir, jei būtina, į tai, kiek svarūs prieglobsčio prašytojo paaiškinimai (turint omenyje galimas neigiamas išvadas dėl patikimumo), prieglobsčio prašytojo paaiškinimai apie tą faktą yra:

- pakankamai išsamūs;
- nuoseklūs;
- suderinami su šeimos narių ir liudininkų pateikta informacija;
- suderinami su konkrečia ir bendrąja objektyvia informacija;
- tikėtini, atsižvelgiant į prieglobsčio prašytojo individualias ir bendrąsias aplinkybes;
- ypač kai jie paremti įtikinamais dokumentais ar kitais įrodymais (t. y. remiantis tokių įrodymų patikimumu ir svarba).

Atmesti faktai: pateiktas faktas gali būti atmestas, nes, atsižvelgiant į tai, kiek pagrįsti prieglobsčio prašytojo paaiškinimai (turint omenyje galimas neigiamas išvadas dėl patikimumo), ir į prieglobsčio prašytojo individualias ir bendrąsias aplinkybes, prieglobsčio prašytojo paaiškinimai apie tą faktą yra nepakankamai išsamūs, nuoseklūs ir tikėtini ir (arba) prieštarauja kitiems patikimiems objektyviems įrodymams.

2.5.1.2. Nustatykite, dėl kurių faktų dar lieka abejonių [grįžti]

Gali būti faktų, kurie yra savaime patikimi (darnūs ir tikėtini) ir kurie neprieštarauja nei bendrajai, nei konkrečiai su byla susijusiai informacijai, tačiau dėl kurių dar lieka abejonių, nes jie nėra paremti dokumentais ar kitokiais įrodymais, arba dėl to, kad tai yra faktai, dėl kurių vis dar lieka tam tikrų abejonių. Siekiant nustatyti, ar tokią informaciją reikėtų priimti ar atmesti, ją reikia papildomai įvertinti.

2.5.2. Tiems materialiniams faktams, dėl kurių dar lieka abejonių, taikykite PD 4 straipsnio 5 dalį (abejonių privilegija) [grįžti]

Nepaisant prieglobsčio prašytojo ir sprendžiančiosios institucijos pastangų surinkti įrodymus, kurie padėtų pagrįsti prieglobsčio prašytojo pateiktus materialinius faktus, dėl kai kurių faktų vis dar gali likti tam tikrų abejonių.

Tokiose bylose PD 4 straipsnio 5 dalies nuostatos prašymą nagrinėjančiam specialistui suteikia galimybę prieiti prie aiškios išvados dėl to, ar priimti pateikiamą materialinį faktą, ir išsklaidyti abejones:

„Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prieglobsčio prašytojas privalo pagrįsti prieglobsčio prašymą, ir kai prieglobsčio prašytojo paaiškinimų faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei įvykdomos šios sąlygos:

- a) prieglobsčio prašytojas nuoširdžiai stengėsi pagrįsti savo prašymą;

- b) pateikta visa prieglobsčio prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija;
- c) prieglobsčio prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs ir logiški bei neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prieglobsčio prašytojo byla;
- d) prieglobsčio prašytojas pateikė prieglobsčio prašymą kiek įmanoma anksčiau, nebent jis gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; ir
- e) yra nustatyta, kad prieglobsčio prašytojas bendrai yra patikimas.“

PD 4 straipsnio 5 dalies nuostatos kai kurių valstybių narių sistemose taip pat yra įvardijamos kaip abejonės privilegijos principo taikymas.

Penki PD 4 straipsnio 5 dalies kriterijai yra kaupiamojo pobūdžio. Tai reiškia, kad prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų įsitikinti, kad jie visi yra patenkinti (tam tikru mastu). Kai patenkinami visi penki kriterijai, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų taikyti PD 4 straipsnio 5 dalį (taikyti abejonių privilegijos principą) ir priimti materialinį faktą. Nes nebėra pagrindo to nepadaryti.

Tačiau, atsižvelgdamas į individualias ir bendrąsias prieglobsčio prašytojo aplinkybes, prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų pagrįstai įvertinti a, b, c, d ir e punktus. Tai reiškia, kad prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų įvertinti, koku mastu kiekvienas kriterijus yra patenkinamas; be to, gali būti, jog tai, kad vienas kriterijus yra aiškiai patenkinamas (pavyzdžiui, labai stiprūs paaiškinimai) atsvers tai, kad kitas kriterijus patenkinamas nepakankamai (pavyzdžiui, prastai paaiškinta, kodėl prašymas suteikti prieglobstį nebuvo pateiktas kiek įmanoma anksčiau).

Žr. 1.2.1 skirsnį, kuriame išsamiau kalbama apie a ir b punktų nuostatų taikymą, taip pat 2.2–2.4 skirsnius, kuriuose daugiau kalbama apie c punkto nuostatų taikymą. Šiame skirsnyje pateikiamos tolesnės rekomendacijos dėl e punkto:

Bendras prieglobsčio prašytojo patikimumas nustatytas (KD 4 straipsnio 5 dalies e punktas):

Vertindamas, ar materialinis faktas yra nustatytas, prašymą nagrinėjantis specialistas taip pat įvertins tai, ką galime vadinti prieglobsčio prašytojo „patikimumo istorija“. Arba, kitaip tariant, prašymą nagrinėjantis specialistas atsižvelgs į (teigiamas ar neigiamas) patikimumo išvadas, prie kurių jis priėjo vertindamas kitus materialinius faktus.

Be to, kai kurie faktai gali tapti aktualūs vertinant prieglobsčio prašytojo bendrąjį patikimumą net jei tai nėra materialiniai faktai.

Bendram prieglobsčio prašytojo patikimumui įtakos gali turėti ir kiti veiksniai:

- elgesys, iš kurio galima spręsti, kad prieglobsčio prašytojas nebijo arba nebebijo grįžti į savo gimtąją šalį, arba
- prieglobsčio prašytojo elgesys, iš kurio galbūt galima spręsti, kad prieglobsčio prašytojas slepia informaciją, klaidina ar trukdo arba siekia pristabdyti prieglobsčio prašymo nagrinėjimą ar sprendimo dėl jo priėmimą.

Atsižvelgiant į bylos aplinkybes, turi būti įvertinta kiekvieno veiksnio svarba. Prašymą nagrinėjantis specialistas turėtų turėti omenyje, kad argumentai prieglobsčio prašytojo naudai gali nusverti argumentus prieš jį.

Jei prašymą nagrinėjantis specialistas prieina prie išvados, kad bendras patikimumas toks nepatikimas, kad tenka atmeti materialinį faktą, tai jis turi paaiškinti, kodėl mano, kad tai kenkia prašymo patikimumui.

Patikimumo vertinimo pabaigoje kiekvienas materialinis faktas turi būti įvertintas kaip priimtas arba atmetas; tuo būdu daroma prielaida, kad prašymą nagrinėjantis specialistas priėjo prie aiškios išvados dėl kiekvieno materialinio fakto.

Apie materialinių faktų priėmimą ir atmetimą žr. šablona.

3 etapas. Rizikos vertinimas [grįžti]

Rizikos vertinimas yra perspektyvinė analizė, skirta įvertinti konkretaus prieglobsčio prašytojo tarptautinės apsaugos poreikį.

Kad prieglobsčio prašytojui būtų suteiktas prieglobstis, nebūtina, kad patikimas būtų kiekvienas jo prašymo aspektas.

Prieš priimdamas galutinę išvadą dėl prašymo, prašymą nagrinėjantis specialistas tęs prašymo vertinimą ir, remdamasis visais priimtais materialiais faktais, atliks rizikos vertinimą.

3.1. Nagrinėkite visiškai pagrįstą persekiojimo baimę ar realų pavojų patirti didelę žalą [grįžti]

Paskutinis prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo etapas yra visiškai pagrįstos prieglobsčio prašytojo baimės ir realaus didelės žalos pavojaus, kuris kiltų, jei jis būtų sugrąžintas į savo šalį, analizė. Joje įvertinamas būsimas pavojus, pagrįstas faktais, kuriuos turi prašymą nagrinėjantis specialistas sprendimo priėmimo metu. Kadangi sunku nuspėti, kas galėtų nutikti, jei prieglobsčio prašytojas į savo šalį grįžtų šiandien, rytoj ar artimoje ateityje ir kadangi nėra aiškios sprendimų priėmimo struktūros, prašymą nagrinėjančiam specialistui gali tekti sprendimus priimti remiantis subjektyvia nuomone. Jei klaidingai priimamas neigiamas sprendimas dėl prieglobsčio, tai gali lemti sunkius žmogaus teisių pažeidimus. Todėl labai svarbu, kad rizikos vertinimas būtų pagrįstas objektyvia metodika, o ne spėlionėmis. Pirmiau šiose gairėse aprašytų veiksmų tikslas – nustatyti pagrindą, nuo ko pradėti rizikos vertinimą.

Per rizikos vertinimą prašymą nagrinėjantis specialistas riziką analizuoja remdamasis nustatytais materialiniais faktais ir vadovaudamasis įrodinėjimo standartu, taikytinu nustatant visiškai pagrįstą persekiojimo baimę arba realų pavojų patirti didelę žalą.

3.1.1. Taikykite PD 4 straipsnio 3 dalį [grįžti]

PD 4 straipsnio 3 dalyje apie prieglobsčio prašytojo prieglobsčio prašymo vertinimą sakoma:

„Tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į:

- visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir kitus teisės aktus bei jų taikymo būdą;
- atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas patyrė ar gali patirti persekiojimą arba didelę žalą;
- prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip biografijos faktai, lytis ir amžius, kad pagal prašytojo asmenines aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį vykdyti ar galimai vykdyti veiksmai galėtų būti laikomi persekiojimu arba didele žala;
- tai, ar prašytojo veikla išvykus iš kilmės šalies buvo nukreipta vieninteliu arba pagrindiniu tikslu pasiekti – sudaryti reikiamas sąlygas prašyti tarptautinės apsaugos, kad būtų įvertinta, ar dėl tos veiklos į tą šalį grąžintas prašytojas būtų persekiojamas arba, ar jam grėstų didelė žala;
- tai, ar galima pagrįstai tikėtis, kad prašytojas galėtų naudotis kitos šalies, kurioje jis galėtų gauti pilietybę, apsauga.“

3.1.2. Atsižvelkite į ankstesnį persekiojimą ir rimtą žalą ar tokio poveikio nebuvimą [grįžti]

Prašymą nagrinėjantis specialistas turi atkreipti dėmesį į tai, kad ankstesnis persekiojimas ar didelė žala gali pakeisti ne tik prievolę įrodyti (žr. 1.2.3.1 skirsnį, kuriame kalbama apie konkrečias pagrindimo taisykles), tačiau ir taikytiną įrodymo standartą. Kaip nurodyta PD 4 straipsnio 4 dalyje, tai, kad prieglobsčio prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam buvo padaryta didelė žala arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar padaryti didelę žalą, yra rimtas visiškai pagrįstos prieglobsčio prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą.

Ankstesniuose duomenų vertinimo etapuose prašymą nagrinėjantis specialistas turėjo gauti pakankamai informacijos, kad galėtų prieiti prie išvados apie tai, kas prieglobsčio prašytojui nutiko praeityje ir kas nutinka dabar.

Tai, kad prieglobsčio prašytojas buvo anksčiau persekiojamas, savaime nereiškia, kad egzistuoja būsimo persekiojimo pavojus, nors tai gali būti rimtas požymis.

Be to, svarbu turėti omenyje, kad ankstesnio persekiojimo nebuvimas nereiškia, jog nėra pavojaus, kad tokio persekiojimo nebus ateityje.

Kad prašymą nagrinėjantis specialistas galėtų atlikti galutinį vertinimą, jis privalo apžvelgti su prašytoju susijusius ankstesnius įvykius, taip pat įvertinti padėtį prieglobsčio prašytojo kilmės valstybėje.

3.1.3. Taikykite įrodinėjimo standartą [grįžti]

PD 4 straipsnio 3 dalyje išvardyti aspektai turi būti nagrinėjami atsižvelgiant į įrodinėjimo standartą, kad būtų galima atlikti rizikos vertinimą. Vertinant pagrįstą persekiojimo baimę ir realų pavojų patirti didelę žalą, dažniausiai taikomas įrodinėjimo standartas yra „pagrįsta tikimybė“. Taikytinas įrodymo standartas bet kuriuo atveju turėtų būti žemesnis nei „neabejotinai pagrįsta“.

Jei pridedami nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai dėl taikomo įrodymo standarto, juos galite rasti [čia](#).

Teisinės priemonės ir nacionalinės nuorodos

Tarptautinės teisinės priemonės

1951 m. Ženevos konvencija ir 1967 m. Niujorko protokolas dėl pabėgėlių statuso

- 1951 m. Ženevos konvencijos tekstas ir 1967 m. Niujorko protokolas skelbiami įvairiomis kalbomis adresu <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>

Stambulo protokolas (Jungtinės Tautos)

1999 m. rugpjūčio 9 d. priimtas Kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmogiško ar žeminančio elgesio ar baudimo veiksmingo tyrimo ir dokumentavimo vadovas

- Stambulo protokolo tekstas įvairiomis kalbomis skelbiamas adresu <http://www.refworld.org/docid/4638aca62.html>

Europos Sąjungos teisinės priemonės

Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva (nauja redakcija) [PD]

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija)

- PD tekstas įvairiomis kalbomis skelbiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1422980659651&uri=CELEX:32011L0095>

Prieglobsčio procedūrų direktyva (nauja redakcija) [PPD nauja redakcija]

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija)

- PPD tekstas įvairiomis kalbomis skelbiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1422980659651&uri=CELEX:32011L0095>

Nacionalinės teisinės priemonės ir rekomendaciniai dokumentai

Pareiškimams raštu taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Prieglobsčio prašytojo pateikiamiems dokumentams taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

IKV gavimui taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Ekspertų ataskaitoms taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Kalbos analizės ataskaitoms taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Informacijos iš kitų valstybių narių rinkimui taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Eksperto išvadoms apie sveikatos arba psichologinę būklę taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Įrodymo standartui taikomi nacionaliniai rekomendaciniai dokumentai [\[grįžti\]](#)

Įrodymų vertinimo šablonas

A Word version of the template can be found as attachment to this Practical Guide.

Šis šablonas turi būti pildomas skirtinguose jūsų darbo su atskira byla proceso etapuose.

Taip siekiama susidaryti aiškų vaizdą apie visus nustatytus faktus ir apie visus prieglobsčio prašytojo pateiktus ir prašymą nagrinėjančio specialisto surinktus įrodymus (1 etapas). ⇨

Turėdami tokią apžvalgą galite pereiti prie kito etapo, kai galite suformuluoti savo nuomonę apie visus pateikiamus įrodymus (2.1–2.4 etapai); ⇨ tuo pagrindu sprendžiate ir nurodote, kuriuos materialinius faktus priimate, o kuriuos – atmetate (2.5 etapas), prireikus taikydami PD 4 straipsnio 5 dalį. ⇨ Be to, prie rizikos vertinimo pereinate remdamasis priimtais materialiniais faktais (3 etapas).

1 etapas. Informacijos rinkimas		2.1–2.4 etapai. Patikimumo vertinimas
Dėl...	Kokie yra materialiniai faktai?	Kokie įrodymai yra susiję su materialiniais faktais?
...kilmės valstybės		
...ankstesnių problemų ir būsimos baimės		
...priežasčių, kodėl prieglobsčio prašytojui kilo problemų ar prieglobsčio prašytojas bijo, kad kils problemų		
...priežasčių, kodėl prieglobsčio prašytojas negali ar nenori pasinaudoti apsauga kilmės valstybėje		
...priežasčių, kodėl prieglobsčio prašytojui turėtų būti atsisakyta suteikti prieglobstį		

Kokios yra išvados dėl įrodymų patikimumo, atsižvelgiant į individualias ir bendrąsias aplinkybes?

	Kokios kitos individualios ir bendrosios aplinkybės yra aktualios?	Kokie įrodymai yra susiję su individualiomis ir bendrosiomis aplinkybėmis?	Kokios yra išvados dėl įrodymų patikimumo?
Kitos svarbios individualios ir bendrosios aplinkybės			

2.5 etapas. Patikimumo vertinimas

Priimti materialiniai faktai	Keliantys abejonių materialiniai faktai	Atmesti materialiniai faktai
	↓	
	Ar yra pastabų dėl PD 4 straipsnio 5 dalies a, b, c, d ar e punktų?	
	← Priimkite Pasirinkite po įvertinimo Atmeskite →	

3 etapas. Rizikos vertinimas

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

